

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההדפסה על המצפה

באוסטריא איננץ:

לשנה 7.00
חצי שנה 3.50
רבע 1.75

באשכנז:

לשנה 8.00

ביתר הארצות:

לשנה 9.50 — פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
בדלת מיום 60 הלר. תודעת אירופין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני כתר.
אין הנחה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918

האדרסה לבית הפערכת ולארכיביטפארציה

„HAMICPE“ Kraków.

(בחוק לארץ תחומים: Oesterreich)

בעיפו רחוב פנבאסמיאנא 32

Kraków, 3 listopada 1911.

גליון מד

קרואקא י"ב מרחשון פ' לך התרע"ב

אבל עוד מורה אהת יש ליום העברים. יהד עם
הדין והחשבון של עבודתנו עד עכשו נעבד תכנית
העבודה בשביל העתיד. השאלה הראשית, שתעסיק
את יום העברים תהיה: באיזה אופן לאנדר ולארגן את
כל הכחות העברים פה בארץ על שדה העבודה לטובה
תחיתנו הרוחנית. פוזר העבודה לא רק שאינו סביא
לידי התוצאות המקוות, הוא מחליש עוד את הכחות
ורוחה את המטרה. פה בגליציה עובדות שלש הסתדרויות,
אבל כהיות שכל הסתדרות עובדת במקצוע שלה, בלי
שום יחס ונגיעה אל השניה, יקרה לפעמים, שאחת
מפריעה את חברתה בעבודתה.

יום העברים יגדיל תחומי הפעולה של כל
אהת, יניח יסוד משותף ויתוו להן את הדרך בה
תלכנה שלישתן. באופן זה יבא יום העברים
הרטוניה של עבודה, אשר תביא טובה לא רק לשלש
ההסתדרויות, אלא לתנועתנו ככלל.

הזכרנו למעלה, שגליציה בראה קונטיננט גדול
של קוראים ומבנים עברית. אבל החיים החברתיים אינם
מפותחים אצלנו כראוי. יודעי שפת עבר וצולני
מצטמצמים בהדרי הרריהם, בקריאת ספרים גרידה.
נחבאים הם לרוב אל הכלים ואין השפעתם נכרת כלל.
אלה היוצאים מבית הספר העברי עוברים בזה את
סביבתם העברית, שבה היתה השפה העברית שפה חיה
ומדוברת, ובהיותם נעזכים לנפישם מחסרון חברות
עבריות, סביבה עברית, הולכים הם לאבוד וכאפן היותר
סוב מסתפקים השרידים בקריאה. — המלה העברית
החיה והמצלצלת מתאבנת. יום העברים יאנדר
ויארגן את השכלים הבודדות ויעשה מהן גוף אחד
שלם.

השאלה הני נכבדה, שתעסיק את יום העברים,
הוא שאלת חנוך העם ברוח העברי: באיזה אופן להספיק

יום העברים.

שלוש הסתדרויות קולטוריות, הסתדרות בתי"ס,
ההסתדרות הקולטורית ואגודת המורים עורכות ליום
19 נובמבר ש"ז בלכוב "יום דעברים". בו ביום יתאספו
כפעם הראשונה לאספה גדולה כל דוברי שפת עבר
בגליציה ובקובניה. חוץ מערכת הדימונסטרטיבי של
הכנסיה הזאת יש ליום העברים גם ערך פנימי. אין
אנו הפצים לכחש והננו מודים, שמגמתנו לערוך
דימונסטרציה, רוצים אנו בני גליציה להראות לעולם,
שיורשי תקופת קונטל ורפפורט, ערטר ולמרים לא
ישנו במשך כל הזמן את שנתם, אלא לקחו הכל
בתנועה הרוחנית שלנו. אם אמנם חדל לדפק עורק
היצירה, שלנו, אם לא בראנו במשך כל הזמן יצירות
רבות, ערך, אבל החוקים היינו תמיד מלישקע בכור
הבערות, המלה העברית לא פסקה מפניה, שמרנו על
קניני רוחנו ישמרה מעולה ובעבודה לטובה תחיתנו
הרוחנית הישתתפנו גם אנו. בלי רעיש ושאון, כמעט
בשקט עין הוציאה גליציה קונטיננט גדול של קוראים
עברית ויודעי ספרותנו. יותר מחמשים בתי-ספר קיטים
היום פה בגליציה, נוסדה אגודת המורים ובזמן האחרון
נוסדה הסתדרות בתי-הספר. כל זה הוא פרי עבודתנו,
פנינו ורכושנו הרוחני וכו אנו מתגאים. הדימונסטרציה,
שאנו נגשים לערך אותה, תהיה כלפי חוץ דימונס-
טריציה של עבודתנו עד עתה, דין וחשבון של כל
עמלנו. הפצים אנו להכיר מה כוחנו לספור ולמנות את
כל אלה, שעכדו בחשאי אתנו עד היום, להוציאם
במחבואיהם, לסדרם למחנות ולצאת ההוצה אל שוק
העבודה. כן, זאת תהיה דימונסטרציה — דימונסטרציה
של עמנו פה בגליציה, המתערה מעפר המשפטים
הביקרטיים, שכפו עדין את ההר כניגית. יום העברים
יהיה דימונסטרציה של עבודתנו!

נפתלי שענירער

מאורשים, מרחשון תרע"ב	ניטל מארקום
קולומיה	מרגנפול
ליבר פישלר	פינא רוון
מאורשים, מרחשון תרע"ב	
נימרוב	סנדוכה ווישניא

הננו מכרכים בחכה את גסי מ"ה אליעזר רוון
ואשתו מ' בלה לארים בתם מ' פינא כמז"ט ואושר
יב. שמעון מנחם לזר ואשתו וכ"ב.

מעמקי לבני אכרך כמז"ט את המיליג מר ליבר
פישלר ואת אחותי מ' פינא לארוסס.

שמואל רען ווישניא.

מקרב לבני אכרך כמז"ט את ידידי מר ליבר
פישלר וכלתו מ' פינא לארוסס. לוי בלי ברג
ווישניא.

מעמק הלב הנני מכרך כמז"ט את חברי המושלם
כמעלות מר ליבר פישלר פה לארוסס. מז"ט להוריהם.
זאב וואלף בראך — נימרוב.

טובניהאל בקראקא.

נפתחה הטובניהאל בחיבל מועצת הקהל הישן,
רחוב פאדברנעזשע 4. כליל ישת זה שעה 7 ומהצה
ירצא מר משה ראם עיד תולדות התרבות
המזרחית. ביום השבת שעה 4 ירצא מר נ. מ. פ. ל. ב.
עיד תולדות היהודים. כמוצאי שבת שעה 8 ירצא
דיר אפרים ענלנדר עיד מורקיא בלוית תזונות אור.
כסוף ההרצאה יהיה קונצרט.

פיריטון

ר' חנינא בלבוב.

סאת

ישעיה פוכם.

יום שחון היה ולוחט. זה כשבועים לא הרעפו
השמים אף שפה אחת וכעיר לבוב כמו תנור בועה,
קרני השמש הכהנו את המרצפת, לבנו את הגנות
המצופים רקועי פחים, הדרו אל שמשות הראוח של
החניות המנוצצות והחמו את כתלי כתי ההוסה המרקיעים
בנאותם ישחקים. העוברים ושבים על המדרכות משרכים
את רגליהם בעצלתיים, שואפים אל סרסב אד גופות
מזיעים ואייר מחניק ספוג אבק ארץ ושחק אבנים,
המתנשאים בתוך אבקת הישמש.

ר' חנינא מפרשדונה מטיל לו כרונה במסדרון
האכסניה כשאנורלו תחוכה באבנטי וראשו מורד ארצה
ולבו קרוע וכואב. עוד הפעם עסק ביט! הארון בלגווסקי
הפץ דוקא ישויה הוא. ר' חנינא נשבע ונוטל את
הייש או יקבל דמי הקדימה כהורה והצעתו נתקבלה
בבית-דין. ור' חנינא, שלא רצה להישבע, אבד את דינו

ועוד יצא חיב לשלם כל הוצאות הסובלנא. מריה
דאכרהם! עד כמה היהודים בגלות! הכל שלהם ולא
לנו. בית-הדין, השופטים, החוק, אפילו במה שמתנגד
בהדיא לשכל הישר!... היכן הוא ההגיון של שודא
דדינא? הגע בעצמך, הוא סוחר, החי ממסחרו, וקנה
ייש ונתן אלף זהובים דמי-קדימה, והקניה תהיה לא
בהחלט, אלא על תנאי ובכרירה, שאם יתקר השער
רשאי המוכר להשיב לו את כספו בלי פרוטה עסקא!
אם כן לא שבתק היי רבל סוחר! הלא איפכא מסתברא,
הקונה מבצר לו מקום, למצוא פתח הרטה אם יפול
המחיר ומפסיד את הרבית מכספו!... אמת ישדוא לא
הפץ לאמת את דבריו בשבועה, אבל דא עקא וזאת
הקללה הרובצת עלינו בגלות, שאויבינו פלילים ואנחנו
נדונים על-ידי עם אחר והשופטים הערלים, מטומטמי
המה וערלי הרגיים, אינם מכינים את נפשו של ר'
חנינא. אין לי זעולמו אלא דתו ותורתו, ולא תשא
את ישם ד' לשוא' כתוב ופירשי: מהו לשוא? זהו
הנשבע על אפן ישויה אבן, ומי אינו יודע, שבעוון
שבועות כאלו חרב הבית! ונפש ר' חנינא סולדת
בחילה לבטא את ישם ד' לשוא אפילו במקום שיש
דרא דמטונא ואי-אלה מאית כתר ריוח.

ר' חנינא מוציא מטפחת מגוונה מכיס בכשתה
מרים את כובע הסמט בזהירות מעל ראשו, מניע אותו
שתפול מתיכו הירמלקה על קרקרה, שלא יהא נשאר

עומד בגלוי ראשו, וכוחה את הוצה מעל מצחו השולח
לשונות אלכסניות עד הצי פדחתו, הוא עיף ויגע מאד,
כל גופו הוא כמזכה עין, מלמול הנפיעה כעגלה רוכב
ישל יום אתמול ומקצתו של הלילה פרק את אבריו,
שנתו ההטופה במטה זרה כמלוק, גים ולא גים, עד ולא
עד, העמידה כבית המשפט שתיים, שלש שעות רצופות
וחום היום החלישוהו לגמרי, והרעב התחיל מציק לו.
כמעט שלא טעם עוד מאומה, בלכוב אי-אפשר לו
ואין לו פישוט מה לאכול. ככל עבר ופנה מסעדות
אין מספר ולו דוכה, שהוא במדבר ישמם ואין איכל
להשיב נפש, ומחזיק בתי המזון עברניים וגוים גמורים,
עוברים בפרחסיה על מה שכתוב בתורה ואין שום דבר
קדוש בעיניהם. בעל הבית מגולה, המלצר מגולה,
המבחה ערלית או איזו אבה עבריה הצופה, ועקרת
הבית פרועת ראש — ושער כאשה ערוה — ואיך
יסמוך עליהם ר' חנינא כבשרות וטרפות! לבוב הוא
עיר הגדחה, שאפילו המרצפת שלה טריפה, ה"בשרי"
המתנוססת באותיות צעקניות על השלט או על זוכית
ההלון, השורה בעיניו מאד. כפרשדונה אצל ר' נחמן
שכנו יוכלו בודאי לאכול אפילו המהדרין מן המהדרין
ומלת "בשרי" איננה כלל, לא עד השלם ולא על
החלון! כלל נקט בידו, אכסניא יהודית ענותנית וננועה
הריהו בחוקת כשרות, אבל מבין שבכריתין על בשרותה
בקולי קולות יש דברים בנו וסימן הוא ליעזותא, שמא

להמון קוראינו מזון רוחני עברי ולאומי נאות ומועיל. האינסטיטוציות העממיות הקיימות בעת, כגון מרכזי-האלען אינן קולעות במובנו אנו אל המטרה שאנו שואפים אליה. רק ע"י ידיעת השפה העברית אפשר לאדם לרכוש לו את-הרכוש הלאומי. האמצעים הם יסוד קורסים עברים לגדול, התרבות ממכר של ספרים עברים. יסוד בתי עקד ספרים, עריכת הרצאות עבריות. עבודתנו בנידון זה צריכה להיות מיוחדת על בסיס של שיטה מסוימת ומדויקת. יום העברים יכרא את השיטה הזאת ויעבד תכנית של עבודתנו בנידון זה.

בשנים האחרונות התחוללה אצלנו פה תנועה ספרותית עברית. כמה כוחות ספרותיים רעננים המנבאים עתיד קמו לנו ואחריהם עומד מחנה של צעירים בעלי כשרונות, המבקשים להם מוצא להתפתחותם. חסרי לנו אורגן עברי שיעזור את הכחות הנרדמים האלה לעבודה פוריה אורגן שיהיה כלי במטא של התנועה הרוחנית הזאת. יום העברים ידון בשאלת עתון עברי.

זוהי בקצרה תכנית עבודתנו באותו יום העברים. נגשים אנו אל העבודה בהכרת עצמנו ובמחוקן שלא תעינו בהשכוננו. לקול קריאתנו יבואו אלינו באותו היום ילדיה כל העברים באשר הם שם, יחד אתנו יעבדו עבודת קדש ולבנו מלא תקוה, שעבודתנו תעשה פרי.

הננו עולים ליום העברים והכונה בציון יהיה אהנו! ישראל ראטה.

על המצפה.

רעיון שנתגן שם.

הרעיונות, שהובעו זה כמה בהמצפה, יסוד בתי-ספר עברים לא רק לקטנים, אלא גם לערים מגדלים ולבתי-החיים להשתלם בלמודי היהדות וגם בלמודי חול ומוסד לחנך מורים עברים מוסתים — הרעיונות האלה יוצאים עתה אל הפועל בקראת. כל רעיון טוב, הנאמר מתוך הכרה ברורה והכא למלא חסרון אמתי המורגש בחיים, מוצא לו אזנים קשובות בתוך העם. אלא שלא לכל רעיון מצויים האנשים המוכשרים להוציאו אל הפועל. עני הוא עמנו ברור המעשה באנשי מעשה והמציעים אנוסים לפרוש מרעיונם באנחה בראותם, כי לפעם אין ידים. אבל לרעיוננו זה היה מזל מיוחד, ישנמצא לו גואל, איש המוכשר להבין את הצורך הגדול ולעמוד לתת לו מיד צורה ממשית. האיש הזה הוא מנהל ביה"ס העברי לעם בקראת מרשה ראט (אחי הרחיג החכם ר' משולם ראט אב"ד בהורוסטקוב), שהשתדל בדבר הרשיון וגם השיגו בעזרת נשיא המהלל ובהסכמת כל פרנסיה וישני המוסדים נפתחים מיד. באחד ילמדו נערים מגדלים

יוצאי החדרים ותלמידי בים תיכוניים תנ"ך, תלמוד, דינים, מוסר היהדות, אנדרה, שפיע וספרותה ודבריימינו מפי חמשה מורים חכמי העיר, שכל אחד הוא מומחה ממדרגה ראשונה במקצוע שלה, ובשני ילמדו בחורים בני תורה כל הלמודים הנ"ל בעיון ובחקירה מדעית וגם למודים ככליים, לשונות המדינה, היסטוריה כללית, גיאוגרפיה וכו', למוד מסודר מפי חכמים מוסתים ומנוסים. מבין הבחורים האלה יצאו לנו מורים עברים מוסתים, כי אלה שיחפצו להכונן להוראה יתחנכו על-יד ביה"ס העברי לעם אשר עבד להלכה ולמעשה.

עתיד גדול יש למוסדים האלה אם לא יעמדו לו מכשולים, שאי אפשר לראותם מראש, כי הצורך גדול מאד בכיים נכונה ללמודי היהדות וההישק ללמוד בין הצעירים רב פה ביחוד והעד על זה: הקורסים הגדולים המתקיימים פה ומפורחים, כמאתים נערות בקראת לומדות עברית וסמודננים מוסתים נפשם על ידיעת שפיע, בידים העברי לעם הולך וגדול בארבע. מדרגותיו וכבר נקנתה חלקת אדמה כושבילו לכנות לו בית והיה חסרי עוד בים עברי לנערים ולבחורים ואת ההסרון הזה ימלא המוסד החדש וישמש מופת לערים גדולות אחרות. אין דבר עומד בפני הרצון, אם רק ימצאו אנשים, שיתנו לרצון הטוב צורת מעשה.

בלי קצין יסודית וכלי עזרת גדיבים וכלי קישקוש כמופסא יפתח המוסד, קרנו היא החכמים המוכהקים, שיזאלו להורות בו והתלמידים הרבים, הצריכים למוד הגון והצמאים לרכוש להם ידיעת היהדות והשכלה כללית בסדר נכון וכלי קרבנות עצומים. ויש לקוות, כי כאשר יודעו מוכם ותועלתם של שני המוסדות האלה לא יחסרו גם משען כנסף ותמיכות קבועות, למען יהיה אפשר לקבל גם בני עניים ללמדם חנם ואולי יהיו כרבות הימים למוסדים צמורים של כל היהודים בגליציה.

סבסוך פולימי בישיביל יהודים.

בין אמריקה ובין רוסיה פרץ סבסוך פולימי בגלל מאין ממשלת רוסיה לאשר את תעודות המסע של יהודי אמריקה הבאים לרוסיה ואין איפא לבעלי עסק אמריקנים רשות לעבור ברוסיה. כזה מפירה רוסיה את ברית המסחה שעשתה עם ארצות הברית, שאין שם הבדל בית בעלי הרתות השונות. רוסיה טוענת, שאין לדרוש ממנה, לתת ליהודים זרים זכויות יותר מאשר ליהודי רוסיה עצמה, ואמריקה משיבה, שבנסוס ברית המסחר לא נזכרו לא נצרים ולא יהודים, אלא סתם נתיני אמריקה והרפה וגם נזק הוא לארצות הברית, שאין לתעודות המסע שלהן כל ערך ברוסיה. מכל מדינות אמריקה דורשים העם ומוסדים גדולים, לכבד ברית מסחר כזאת, שאין רוסיה משגיחה בה. עתה התעוררה תנועה רכה בכל ארצות הברית, מאספים אספות ודורשים כגנות רוסיה ושולחים אל הממשלה

המרכזית תביעות נמרצות, לבטל את ברית המסחר מיד, כי כבוד אמריקה דרוש זאת. הדבר נעשה לשאלה פוליטית רבת הערך, ישל אורחי אמריקה מתענינים בה וכל אדם משמע קולו ומביע בעם הלא יש לכל אדם כלי הבדל דעה בפוליטיקה ולא כמו באירופה, שרק המלך לכדו עם המניסטר לעניני ההון מנהלים את הפוליטיקה החיצונה. ובין סתם האזרחים המהווים דעתם נשמע גם קול תיאודור רוזוולט, נשיא הרפובליקה הקודם. הוא כותב בעיתונו הצעתו שהסבסוך ימסר כידי בית-הדין לכל העמים אשר בהאג ויש יכריעו השופטים, אם יש רשות לרוסיה להבדיל באורחי אמריקה בין דת לדת. ברור הדבר, שרוסיה לא תסכים לזה, לעמוד עם אמריקה לדון בשביל יהודים. ועוד, היא יראה, שאם תהיה רשות ליהודי אמריקה לגור ולעבור ברוסיה בלה, הלא תדרושנה כל הממשלות מפניה, לתת להן את הזכות הזאת, כי איזו ממשלה תסכים להיות גרועה מאמריקה? ואז יבא הקין לכל תחום המושב ולכל הגזירות הרעות ולכל ההנבלות ולכל חמרת הרוסים האמתיים, כי באיזו פנים תאכזר רוסיה או ליהודיה מה שמותר לאחיהם הבאים מן החוק? ואם לא תבטל את הגזירות, הלא יוכלו כל יהודי רוסיה לקבל עליהם עול מלכות זהה ואז תמשולנה ממשלות זרות על ישיב טילוני יהודים אשר בארצה ואז אנה היא באה! תהיה דומה למריקא ולפרס, שממשלות זרות מתערבות בעניניה. ובאמת זאת היא כונת אמריקה, האמריקנים הערומים רוצים לכופ את רוסיה בדרישה הזאת, לבטל את להין כל היהודים ברוסיה עצמה, ולא מרוב צדקתם הם עושים זאת, אלא להפטר בפעם אחת מן הגולים היהודים הבאים לאמריקה, להרבות את ההתחרות ואת הדלות בארץ. הם אינם יכולים לעשות הבדל בין נצרים ויהודים, כסגור כפירוש שעריהם בפני יהודים, עיב הם דורשים, שגם ממשלות אחרות לא תעשינה הבדל כזה לרעת אמריקה. כי לולא זאת לא היו אנשי אמריקה נכנסים בעני הקורה לריב יהודים.

ליום העברים.

בחדש הכא יאספו העברים הגליצים ללכוב, לישא וליתן בדבר השפה העברית ותחיתה. להועין איך וכאיזו אמצעים להשתמש, לעשות את הישפה העברית לישפה המתהלכת בקרבנו לחכמה על צבורנה, שהמלה העברית נעתקה מביהם זה כמה דורות כישנות גלותנו. עברה כבר תקופת ההריון והלדה של התפתחות השפה העברית, אותה התקופה יראו בתחית השפה רק חיוני ישא, ולכל היותר רק הלום יפה של בעלי דמיון כביר, אין אנו מוצאים עוד אותה הפסמות היתרה, שהיינו רגילים לראות אצל רבים — שלא ידעו את טיבה של ישפתנו — כשעה שנסינו להוכיח להם, כי גם הישפה העברית אינה נופלת מיתר השפות, וכי גם

בגדירסטרומיו צואים ונעליו מעובים וטלואים. הם טרם כלו לדבר ורוח פריצים התחיל נושם בחזקה והעלה אבק רב, השמים התקררו ועיבים גדולות וכבדות נערמו על האופק ובעגלות מסע על מסלת-הברזל נסעו שלובות יחדו הלך והסתבה, הלך ונסוע על ישיב טרם וכסו את עין השמש, על רצועת השמים בינות לכתים הגבוהים נראתה הקשת בענן ככל שלל צבעיה אך לשליש ולרביעי, חיוו כשומט ענקי הצליף, הכריק והכקיע כאלכסון ועקמימות משונה את העננים השחורים ואחריו הרעים הרעם בקול אדיר חק ונורא. גם ר' חנינא נפתע ונירעש קצת מהשנוי הפתאומי, אך הנער כמו נישתנה בלה, הוא עשה הועיות משונות כאיש שנסתרה בינתו ובקול צעקה: ירא אנכי, ירא אנכי! דתחיל מתרפק על ר' חנינא.

— ד' עמך, ד' עמך! — קרא ר' חנינא ורגיש של רחמנות תקף אותו על היתום העלוב הזה ומצא את עצמו מחויב להרגיע את רוחו ולהפיג את פחדו, הוא משכחו אחריו ומפס ועלה אתו אל הדיוטה הראשונה והכניסהו אל חדרו, סגר את הדלת אחריו, נטל את ידיו וצוה את הנער לעשות כמהוה וישניהם ברכו שליש ברכות זו אחר זו: "זוכר הברית", עושה מעשה כראשית, וישכחו ונכורתו מלא עולם. גרשון ישב על הספה אצל ר' חנינא והפתיע אותו בשאלתו: חוקרי המבע אומרים, שהרעם בא לפני

כשישחק לגלוגי מרחף על שפתיו ומבט חצפני מזנק ועולה מתוך עיניו, ר' חנינא ההליט כנפשו לנקום בו ולקנשר אותו לכל הפחות בדברים, ופנה אליו בשאלה: אם כל ה"קורקננים" הלכוביים רעבתנים הם כמזהו? העלם העמיד את סניו וענה כתמימות מעושה: הם ושלום! הוא נופא אינו רעבתן כלל, אך הוא משתוקק להשלים מאה ברכות, שמחויב כל אדם מישראל לברך בכל יום, וכיון שהוא יתום עני וכסף אין לו, לכו עשה מה שעשה.

המענה הזה, אף-על-פי שההתול כצנץ מתוכו ונראה בעליל, מצא חן בעיני ר' חנינא. הוא נהנה מאד, שעסק לו עם מי שיש בו ריח תורה. לכאורה חשב, שלא רק יראת ד' אין במקום הזה, אלא גם התורה מונחת כקצן זוית, אין דורש ואין מבקש לה, והנה נורע לו, שלא אלמן ישראל, התורה מוצאה לה תמיד וככל מקום אכסניה שלה, ביחוד בין בני העניים ולא לחנם אמרו הם זיל: הזהרו בכני העניים וכו'.

ר' חנינא הביט על הנער כשביעת רצון ומחל לו ונתביים מיד, והרגיש בעין חכה וקורבת נפש אליו ונכנס אתו בשיתה, ותיכף נודעו לו עניניו לכל פרטיהם. ישנו גרשון ושנותיו שנים עשרה, (אעפ"י שנרמס לו לר' חנינא, שהוא קשיש יותר, האמין, כי ססיה הוא לפי תמו, ומה לו לשקר?) יתום הוא מאמו ולומד כתלמוד תורה, אביו סמרטומר עני ולפיכך

משבחין אותה כמה שאין בה, ור' חנינא ישים סבין בלועו ולא יגעל את נפשו כמאכלים, שיש בהם חשש אסור. בדרך כשעת הרחק הוא מרשה לעצמו לאכל פת נחתום ובלכוב הוא סועד את לבו בפירות.

ר' חנינא נשא את רגליו והלך אל רחוב בית הכנסת, נגש אל אחד המוכרים תפוחי זהב ולאחר שקלא וטריא בא לידי השואה וקנה שלשה כבת אחת, הוא הוציא את ארנקו ולא מצא בו מעות קטנות והתחיל מפשפש בתוך שמרי הכסף ולקח ישטר בן עשרה כתרם ונתן להמוכר לפרטו. שתי פעמים מנה את המטבעות המפורטות, נתן אותן לתוך הארנק ותחברו אל בים מבנסיו ושכ אל האושפיזא.

נטפל לו מאחריו נער רחובי אחד והלך בעקבותיו. ר' חנינא ישב על הכרכוב ישאצל הכתל בפרוודור והתחיל קולף את תפוח הזהב, ישפסף את ידיו בכתל וכטרם פתח את פיו לברך קלמה אונזו ברכת הנהנין יוצאה מסורש בקול רם: "ברוך אתה וכו' כורא פרי העין, מתוך הרגל ענה אמן והעיקר ענינו וראה נער עומד ממולה טרמו בעיניו ומורה כאצבע על תפוח הזהב הקלוף שכידו, ר' חנינא מהר ופרס אותו לחצאין ונתן חציו להנער, שלא תהא ברכתו לכמלה ואמן שלו יתומה, הוא לא נתן לו בעין יפה, והיטב היה לו על השוכב הזה, ישכא בעקפיין, לגזול ממש בידים לעיני השמש, ועוד הוא עומד לו כמנוחה ולועס לתיאבון

לה יש זכות הקיום בתור ישפה היה — ורק אנהנו אישמים בזנהנו את שפתנו או והלכנו לישאב מבורות זרים. אין רואים עוד אותם המגדלים הפורחים כאור שכל התחלת תנועה חדשה, עדים הם כתי-הספר העברים ואלפי הילדים המדברים עברית בכשפת אמם, עכשו אפילו הפסיטיסט היותר גדול לגבי תחית הישפה העברית אינו יכול להכחיש את המציאות הממשית, כי עובדות חיות וקיימות באות ומטפחות על פניו.

אך אמנם הונחו היסודות של הבנין הענקי הזה בנין תחית הישפה העברית, הוקמו כתי-ספר רבים בגליציה, שפעולתם הכבירה נודעה לכל אחד מאתנו פוגשים אנהנו כרחוב את המלה העברית מצלצלת כפיות רבים מילדינו, אבל הכבר נסתפק בזה? הנוכל להתפאר, כי נמיינו את המוטל עלינו לעשות ולסלק ידינו מהעבודה? אמנם צעדנו הרבה קדימה בעבודת תחית הישפה, יצרנו יצירה גדולה וענקית לפי ערך כהנו. העבודה היתה עבודה של מסירת נפשנו, יצירתנו היא הלק מדמנו וחלבנו, כמה יגיעות יגעו הועדים כשרצו ליסד בית-ספר עברי עד שעלה בידם לרכוש להם הספר מצומצם של אנשים, שהבטיחו את תמיכתם בשכיר בית הספר? ומה מר היה גורל דמורה העברי — למרות ידיעותו הרבות במקצוע הפדגוגיקה — כשראה כי יסודי פרנסתו הם כה רעועים ואינם עומדים בפני רוח מצויה, ושרק מסירות היתה לאידיאלם היא שאמצה את לבם להתנכר על כל המכשולים והמעצורים שעמדו על דרכם, אנהנו עשינו מה שהיה ככהנו לעשות, בלי כסום המרי איתן לישמור את קיומם של כתי-הספר נגישנו לעבודתנו הקשה, רק כאמנה שלמה ותקוה חזקה, כי מהשבותינו המונחות ביסודי המבע של האומה היהודית תתגשמה בפעל, וכי העם היהודי יביע לנו תודה בעד השתדלותנו הנמרצה לטובתו ולקיומו, ויתחיל להשתתף בעבודתנו הקדושה. אנהנו ההלוצים התמימים האמנם כי לכל מקום אשר נבא ונרים את דגלנו, ישל תחית הישפה העברית וינשו אותנו כזרועות פתוחות ויקבלונו כסבר פנים יפות. אך בשום אופן לא יכלנו לתאר לנו, כי תהיה לנו איזו התנודות מאיזו מסלמה מי שהיא, הלא סוף סוף לא כפנו עליהם את ההר כגיגית, וכא דרשנו מהם דברים שהם למעלה מכוהתיהם הרוחניים והגשמיים, דרישותינו מהאדוקים היו, כי רק יפקחו עיניהם לראות את החנוך הפרוע, ישכניהם מקבלים כהדר הישן, ולעומת זה להתקרב יותר להתבונן אל כתי-הספר העברים ולתוצאותיהם הטובות, וכי באותו דבסך שמוציאים בשכיל ההדר הישן ואין רואים בו סימן כרכה, היו יכלים לראות פרי טוב כתי-ספר

העברים והמודרניזם, המוציאים כסף לאומנות קתוליות, שתהנכה את ילדיהם בשפה הפרנצזית או האנגלית והם ישמחים בישמעם, כי ילדיהם מטפטים בשפה זרה בלתי טובנה להם, הלא היה יותר נכון וצורך לבכר אומנת יהודית, שתהנך את בניהם ברוח הלאומי ובשפה העברית?

הככה היה באמת? ההשתתפו כל הישרדות היהודית בעבודתנו, כמו שנכאנו מראש? לצערנו טכררים אנהנו להישיב בשלילה, האדוקים לא רק כי לא לקחו הכל בעבודתנו אלא ישמו עוד מכשולים על דרכנו, התנגדותם לבתי הספר העברים היתה על ידי טענתם הישנה, ככל הדש אסורי, ולך צעק הי וקים! והמודרנים — כמובן אין בלל בלא פרט — או אינם נותנים לבניהם החנך יהודי כל עינה, או מה שהוא יותר גרוע, כי מוסרים את ילדיהם בידי מחנכים ומורים בלתי יהודים, והילדים מתחנכים אצלם ברוח זרה, שהיא ממש כארס להדור הצעיר, והתוצאות של החנך כזה מעציבות מאד, הילדים התמימים אינם אישמים כלום בהנוכח הניתן להם מאת אבותיהם שלא מדעתם, ואין הקולר תלוי על צואריהם, אך האבות הם ההוטאים העתידיים ליתן את הדון כדחותם את בניהם בשתי ידיים, ושעויו הם נעשים זרים לאבותיהם ולהעם כלה, ומה שמעציב ביותר, כי החברה הזרה, ישכוחה נתהנו ושפתה למדו — אינה מקבלת אותם בסבר פנים יפות, וסוף סוף ישיבים הם בעל כרחם לעמם, שמרכבו יצאו או הם מתחילים להרגיש את התהום הנוראה שמתחת רגליהם, כי לבם ריק מידיעת עמם וקרשיו באשמת אבותיהם. הנוכל כמצב כזה לוטר הסל סדר העבודה, ככר יצאנו ידי חובתנו? הלוואת נקרא עבודה ישלמה בשעה שהננו רואים אותה מתנונה והולכת לאבדה, הרבה כתי-ספר הרבו כאפס עזור ותומך, ומהם צפויים להורכן לאחר זמן או נהרכים והולכים?

אנהנו בראנו רק את הצורה והתכנית של העבודה, ישצייכה כהכרה לכא אחרי כן, אנהנו רק הראנו את הדרך להצבור ישלנו כזה ראה וסדש! עכשו רק ככס תלוי גורלה ישל תחית שפתנו, אם אתם תתמכו בעבודתנו, אם תראו לנו הכרת טובתכם למפעלנו ישלשעבר והבטחת תמיכתכם להבא, רק או תקותנו בטוחה.

וזאת צריכה להיות ראשית עבודתו של יום העברים, כי צריכים להשתתף כל אלה ישחיק האחרון ישל פלמט אהבתם לעמם וכל קדשיו. — לא נככה בקרבם ושרק עי הקפאון הנורא, שישר ככל מעשיהם, עמדו עד כה מנגד והביטו במנוחה אל פרנסו נפישנו

ישלא עלה אפילו על דעת ר' הנינא, שאין בנד ישל ארבע כנסות כלל על כשרו וכקש מאתו, שיתן לו להחזיק בציציותיו, אולי יהיה לו ויסור פחדו, ר' הנינא נדרש לשאלתו בחפץ לב, ונראה שזאת פעלה עליו לטובה, הוא לא נתחלהל עוד וגופו לא נודעו, אך מדי הרעים הרעם נדחק אל ר' הנינא לחבק אותו כחוקה, כמו לדודות לו על הסדה שהוא עושה עמו.

ובחזן מכול מיס, הבא לעתים קרובות אחרי שרב והום מעיק, ארובות השמים נפתחו, וסילונו גשמים רועשים, הומים על הגנות, מרשרשים במרוכים ונופלים בשאון והבולה אל הצנורות למטה, מתדפקים בחלונות, זורמים על הכתלים ושוטפים על היציעות וגרשון הנער עזב מחבק את איש הסדו וקבין פתאום ממקומו וכבן המתחטא לפני אביו התחיל לתנות את צרותיו בקול כוכים: הוא מוכרה ללכת עכשו אל ההדר כתי, הוא שהה כבר עת רבה, והרבי יענשוהו קשה אם יאחר את המועד, ובדברו פתה את הדלת ונחפו לכדוה.

ר' הנינא קם בתמהון מעל מושבו והפין לעצרה, הוא לא האמין למשמע אזניו, האך? היתכן ללכת בגשם סוהף כזה אל החדר! האם המלמד שם בתלמוד-תורה תלין או אוכל אדם?... אבל במרס הספיק לגשת אל הדלת והרדת אלקים נפלה עליו, הוא ראה את הכים של מכנסיו יוצא דופן, הפוך ונפישל וארנקו עם עם הכסף נעלם ואיננו, ברנע נצנצה מהשכת אור כמחו וראה את הכל באספקלריא מאירה, הוברר לה כי הוא נתעה בשוא והנער ישחק קוטריא ומשמה היה בו, ר' הנינא התפרץ החוצה, רין מעל המעלות כמטורף וצעק בקול נחר: ניוולד! ננב! ננב!... תפשוהו! תפשוהו!...

הנענה מעבודת הסרך שעכדנו, יום העברים יעורר אתכם משנתכם הלטרנית בהראותו לכם את כל הטוב והקדוש הצפונים בשפתנו הלאומית, שכל כך חטאתם נגדה, ושהיא רק היא עושה אותנו להטיבה אחת בעולם, שאין שום אומה ולשון יכולה לשלום בנו, ורק היא מאחדת ומקשרת אותנו יחד בכל ארצות פזורנו בקשר אמין וחזק, ביום העברים יראו המוכחים שכנו על המקום הנואב ביותר ועל החסרונות המרגשים ששררו עד היום בהסתדרותינו של הישפה העברית, ולהועץ איך לתקן ולבסס את מצב כתי-הספר, שיהיו לברכה לתחית שפתנו ולתחית העם כלה.

יעקב גרוסמאן.

פיליטון קטן. קושיות ישנות.

מהלקת בין בית-הדין הגדול לממלכת זכסים ובין בית-הדין העליון לממלכת אוסטריא, האחרון פסק זה כמה פעמים, כי אין היהודים לא עם ולא גווע ולא בעלי לשון מיוחדת והראשון, ביהיד למדינת זכסים, פסק זה עתה, כי היהודים הם עם וגווע. החברה של אורחים אישכניים בעלי הדת היהודית הזמינה עורך אנטישמי לדין, כי הרף את הדת היהודית ואת האוהים כה, וביהיד הכריע, כי לא את אנודת בעל הדת היהודית הרף, כי-אם את היהודים בתור עם וגווע, אם-כן יש עם וגווע יהודי, ולי קשה הדבר מאד, אומרים על מחבר אחד שהביא פירושו על משלי ואיוב לפני גאון ידוע ובקש ממנו לתת לו הסכמה עליהם, הרב ענה, כי רק על הפירוש לאיוב יתן הסכמתו לפרסמו ולא על משלי, מה נשתנה, ישאל המחבר, הדבר פשוט, ענה הרב, איוב סבל כמה צרות ויכול לסבול גם פירושה, אבל ישלמה המלך המפונק לא יוכל לסבול פירושה, אם-כן מי הבס ויסביר לי שימת שתי הממלכות, יש קימא לך, שהיהדות היא אסון בעיני הגוים אם-כן איפכא מסתברא, בית הדין באוסטריא צריך להודות בעם וגווע יהודי, כי באוסטריא ישנם כמה אומות וקטעי אומות ותוכר לסבול עוד גם אומה יהודית וביהיד באשכנו צריך להכחיש את מציאות העם היהודי, כי הרי אין באשכנו רק אומה אחת ומה לה לצרה היהודית הזאת?

אחרי שהטמתי בדבר מצאתי את הפתרון, לעולם אין ממשלת אישכנו מודה בעם וגווע יהודי, אלא מה מעם ביהיד כזכסים? למעמך פסק: לדידי אין עם ישראל ואין גם דת ישראל, יהרי אין הממשלה קוצבה ישכר כלל לצרכי הדת הישראלית; אלא אתם התובעים עלכון איזו דת יהודית, הרי לא העליב העורך אלא עם וגווע יהודי, ישנם אתם אינכם מודים בהם, לשימת אישכנו איפא ניחא ואם נתקשה נתקשה רק על הכמי אוסטריא, מכה נפשך, אתם כופרים בלאום יהודי, הרי בעל כרחכם בעלי דת יהודית אנהנו ומדוע אינכם קוצבים שכר רכבנינו? ואם מעלימים אתם עיניכם מדתנו ואינה נהשכת בעיניכם לכולם עד שכעל דת יהודית אינו ראוי אצלכם לשום משרה גבוהה כצבא ואף לא למשרה קטנה בהנהגות המדינה והמחוזות, איכ בעל כרחכם עם אנהנו ואיזו זכיותנו? איז באי-כח הלאום היהודי כפרלמנטים ואיז מקום לישוננו? אך לך ישאל מנהיגי מדינה, שכל עיקרה מלאה סתירות והיא עצמה סתירה עצומה...

יותר עקבית היא ממשלת אונגרי, היא הורכת לשיטתה: היהודים מדיארים בעלי דת משה והיא מרגישה את עצמה מתייבת לתמוך ככספה את מוסרי הדת הזאת של מדיאריה והיא משתדלה המיד להכיר את כל בעלי הדת היהודית לאגודה אחת, אלא שאין ההרדים רוצים להתחבר משום חשש לאומיות האסורה מן התורה, שהרי הם מתפללים בכל שבת ומי כעמך ישראל ישני גוים בארץ ואך יתחברו עם הנאורים? איך יאכרו שקר לפני הקביה? הסהמט,

מכתבים מערי המדינה.

קראקא, ביושבת סועעת הקהלה ביום א' שז' נכנסו כפעם הראשונה שני הפרנסים החדשים מאיר רפ"ט

הברק ואם כן היה צריך לברך, שכתו ונכורתו תחלה ואחר כך עושה מעשה כראשית, והוא עשה את ההפך, ר' הנינא נהנה הנאה מרובה, ישאלת הכס היתה לו כמוצא שלל רב, הוא אהב מאד את הפלפול ואת החרוד, כל דבר הקשה בתלמוד יביאו כהורי הקלויו אליו, וכלעומת שהקושיא יותר עצומה והישאלה יותר סבוכה הוא מוצא יותר קורת רוח לפתרה, הוא מאיר את העינין סבל הצדדין ומוצא הדושים ונפלאות, ישנס הוא בעצמו לא פלל מראשו, ומרגלא בפוטרה, שהוא בא ללמד ונמצא למד והוא מרומם את פתגמם זיל ומתלמידו יותר מכלם, הוא צבט את לחי הנער וענה:

— היטבת לשאול בני! אך דע לך, כי החוקרים כופרים ופוקרים כלם, ישמה מהם ועבור! אפס גם לסברתם כדין עשיתי, יעקב אבינו נברא תחלה ואעפ"י כן היה עישו הכביר, מפני שלעינינו אנו הוא יצא תחלה לאור העולם, אין לו לדיין אלא מה יש עיניו רואות.

„טרררר...“ ושמע קול הרעם בגלגל עד שצללו הזוגיות בחלונות, פני נרשון נתכרכמו וכבש את פניו בחיקו של ר' הנינא, הלז ותחיל מעורר את רוחו וכוכשהו כדברים, הן בכל ונע ובכל זמן ומקום אנהנו בידו כביכול ופסוק מפורש הוא, מאותות השמים אל תחתיו, אך הנער לא יכל להשכיח את סערת רוחו ולהבליג על פחדו ובכל פעם ישמשע קול הרעם כרעו צעק כבהלה, נדחק אל ר' הנינא והתרפק עליו.

— הראיני נא אם ציציותיך כישרות? — אמר פתאום ר' הנינא כראותו, כי לשוא כל עמלו להרגיעו, נרשון הוריד את ראשו כנגב ישנתפש כנגבה והודה מה

מישג וברשות הקיסר ולא מחל רק על זכויות בניו. — הפי סורים סענדעפֿי ואוגוסטין בכוראפסט המציאו מין הרבני רדיוב, לרפא את חולי השחפת והשנית (ישראלך). בקונגרס ישר יופאים צרפתים, שהיה בליון, ישב הפרופסור ברנהיים את התרופה הזאת והעיד, כי רוב החולים נרפאו בה אי מצבם הוטב. — מועצת הממלכה האוסטרית הסכימה בזמב דעות לנחיצות הצעת הריר אדולף גראס הקראקא, כי הממשלה חיבת בתשלומים בעד נוק, שגרמו פקידה. — התובן הרוסי טיחהוף מצא בתמונות פוטוגרפיות מן הכוכב מאדים, כי אמנם התעלות הגדולות, הנראות על פניו הן מלאות מים והצפיף הלכן הוא מכסה קרה.

*

הכם עדיף מנביא. ה"פסיטיע צייטונג" בברלין מזכירה כענין המרידה בחינא את נבואת הפילוסוף היהודי ברוך שפינווא. בימיו פרצו המרמרים מארץ מנדשור בחינא וכבשו את הארץ ומשלו בה. על זה העיר שפינווא במספרו התיאולוגי פוליטי, כי עם, המהויק במנהגיו כאמונה ונכדל מיתר העמים כסמנים מיוחדים, לא יחדל לעולם מהיות. ע"כ מתקיימים ההינאים זה אלפי שנה כצבונם והם העם הזקן בכל העמים. אמנם אברו כמה פעמים את ממלכתם, אבל בכל פעם ישבו לאיתנם והמלוכה הורה לידם. גם הכבוש החדש ישבשו המרמרים את חינא, לא יאריך ימים. כאשר ישבעו הכוכשים בעשר ובכבוד תרפינה ידיהם והחינאים יפרקו את עלם מעל צוארם. עתה כפי הנראה מתקיימה נבואת שפינווא. כל ההינאים קמו עתה להשתחרר מיד בית המלכות הזר ולקרוע את הממשלה מירי ישבט המנדשי המרמרי.

סכנת בטול הקהלות בפולין. מעשה סטולפיץ האחרון היה כפי הנראה, לנפות לבטל גם מוסד הקהלות היהודיות בפולין כמו שהוא במל ברוסיא. לא יכול הרוסי הקנאי הזה לסבול, שיש עוד בערי פולין מוסד מיוחד ליהודים לסדר את עניני החרות בעצמם בלי אפטרופסות זרה. ע"כ שלח שאלה אל כל הנציבים בפלני פולין, אם גם אחרי החזרת האוטונומיה לערי פולין יהיו היהודים צריכים לאוטונומיה מיוחדת לעניני החרות. הנציבים הבינו כונת השואל ובלם השיבו, כי אין צורך בקהלות, כי כמועצת הערים יהיו גם ליהודים באי-כחם והנהגת העיר הכללית תוכל לנהל גם הענינים החרתיים של היהודים. בידאו ישתדלו היהודים לפני המניסטרוים החדש להעביר העת סטולפיץ הקנאי ולהפך מחשבתו והמניסטרוים החדשים אינם כמוהו.

יהודי טריפולים והמזרחמה. הרב החכם-בשי במריפוליס שלח מכתב אל ראש הקהלה היהודית ברוסי בבקשה להודיע את הממשלה, כי שמחים הם בכבוש טריפוליס ע"י האיטלים ומתפללים בעד הצלחת חיל איטליא ונאמנים יהיו לממשלה החדשה כמו שהיו נאמנים לממשלת טורקיא. השמועות עיד הרג ביהודי טריפוליס אינן נכונות. — כל מסחר הארץ הוא בידו היהודים. בעוד שבכל הארצות הסמוכות, שכבר נכבשו ע"י אירפיים, נכנו מסלות כחול וכל צרכי ישוב מורני (במצרים, בסודאן, בטונים וכאלג'יר) אין עוד מסלת-כחול במריפוליס והסוחרים היהודים יוצאים בשירותים עם גמלים אל מעבר המדבר, לערוב מערבם. ופלא הרבה, ישכל יושבי הארץ שלמים ונאמנים ליהודים כל כך עד שלא יקרה לעולם שיתנפלו שודדים על סוחר יהודי אף בהמצאו יחודי במדבר. מצב היהודים הורע בשנים האחרונות, כאשר חדלו באירפה לדרוש אחרי נוצות כנות היענה.

אגודת היהודים האשכנזים. כשבוע הבא יהיה בברלין יום היהודים, להועץ בעניני היהודים הכלליים בכל מדינות אשכנז. המקהילה היא. אגודת היהודים האשכנזים, שנסודה בשנת 1904, לחבר את כל מפלגות היהודים והקהלות כאגודה אחת, להגן על זכויות היהודים כלפי הממשלה, לחוק את ידיעת עצמם של היהודים, לסדר את עניני האמיגרציה, להסיר באופן מדעי את דבות חכמי הנצרים על היהדות בכלל. האגודה נחלקת למחלקות אחדות, שכל אחת עובדת במקצוע אחר. זאת היא הועידה השלישית הכללית של אגודת היהודים.

שיטת הדישה ברוסיא. אע"פ שהבטיהו העתונים הרוסים הקרובים אל הממשלה אחרי מות סטולפיץ, ב

ולע"ע ואם תעלה שוב יוצאו מן הכלל את שכינות היהודים בערים הגדולות לנדון, מנשפט, ליכדפול, לידו ובלסגאן. לפי דעת העיבד היה ואת הרפה ליהודים, כי יעשו להם גטו חדש, אבל טוב יותר כאשר בארצות אחרות שיהודים מוכרחים לשבות שנית, בישיבת הזאת ב"ט לאיפולר ד"ר שילד הבדים קשים כלפי יהודי המזרח: אנהנו אחרת אנגלו-נאמנים לרוסי ואין לנו הפין שיכאו ודוים להחרוד שלומנו. נוסד פה יעד תחת יד הרב הספרדי ד"ר משה גבסה, לקבץ כסף בשביל אהינו פליטי טריפוליס, שנמלטו מפני המלחמה אל האי האנגלי הספך מלמא. אלפי יהודים באו שמה והנם בערה גדולה. רובם עזבו במריפוליס את כל רכושם ופחורותם והעריבים שדרו איתם ואין להם אף אפשרות לשוב אל מקום אחרי המלחמה, בהם אבוינים רבים, שגם במריפוליס היו מנהגות אהיים העשירים, שאבדו עתה את הונם. גם בלעדיו המלחמה באו עתה ימים רעים ליהודי טריפוליס, הססחר דלל, רעב פרץ בארץ והמספה התחוללה ביהודים בקיץ הזה ומהומת מות הפדיעה כל עבודתה.

בימים האלה התיצבה מלאכות אחרים מעיד הפגרום טרדגר לפני המניסטד לעניני הפנים מיטריטשיל וססרה לו כתב בקשה חתום בשמות רבים, להקל את ענשי המשתתפים בפגרום, שתווילו עליהם השופטים ובפרט את ענשי הנשים והילדים. המניסטד ענה, כי בדק את כתבי המשפט וסצא, כי השופטים עשו בדין כה שעשו ואין לשנות. המלאכות יצאה סאתו בבשת פנים, הענישים הם כידוע באמת קשים, מאכר קשה לשינם או שטשה הרשים ואכדת זכויות. זה עתה היה משפט חדש של שלשה נצדים, שהכו יהודי ומשפטו משנה אחת עד שלש שנים מאכר קשה. הממשלה רוצה לעקר את הנטיעה החדשה משרשה. היהודים המזוקים בערי אועלס מן הפגרום הגישו תפילות על תשלומי נזק. נזק עולה לשלש סאות אלף כתר בקירוב. אגודת הקהלות שלחה שני אנשים לבקר את הקנדיטמים, הרוצים לקבל משרת רב כולל פה, בעריהם ולהקוד ולדרוש על מהותם ופוליותיהם ומהותיהם, ישנם ששה קנדיטטים ולא יקראו להם לבוא לבחינה עד שוב האנשים, בזה החזיקה האגודה מנהג ישן, שהיה בישראל, שלא יהודו הרבנים אחרי משרות, בידאם ראשי הקהלה הצדיכה לרב יהודי אחריו רב.

א. בדי.

מקורב ומרחוק.

ענינים מדיניים. כל המניסטרוים האוסטרי התפמה יען לא אבו האשכנזים להסכים למנות גם מישיבים למניסטרוים, לפיים את המישיבים. — האיטלים מעו מעות גדולה בחשכס את טריפוליס כמנחת בקופסא. המירקים והערבים מראים עתה את אירפה, כי הם בני אמתיהם הגבורים וכי את אומנות הרציחה כחמון יודעים הם יותר ממנה. האיטלים חשבו, כי כהסמם את דרך הים לפני חיל המורמים ילכדו את הארץ בלי כל יגיעה ושפיכת דמים, כי חיל המורקים במריפוליס מתי מעט הוא והערבים העצלים לא יאבו לעזור את המורמים. ועתה הפתיעו המורקים את כל העולם לא רק בגבורת עצמם הנפלאה, כי-אם גם בכחם למנוך אחריהם את כל הערבים אשר במדינה וגם מהוץ. עם רב, המוכן למות בעד כבוד רתו וארצו, נלחם כאריות עם האיטלים ומכה בהם מכה רבה, גם מהם נופלים חללים לאלפים, אבל דפת האיטלים לא תמחה. רכבות ערכים באים ממצרים ומן המדבריות לעזור את המורקים ומבחר האוב-יצירים המורקים באים דרך מצרים ועמם כל צרכי מלחמה. פה נשנה מה יעשו הכורים לאנגלים באפריקה הדרומית. המלחמה תאריך ימים מאד. — המרידה בהינא מתפשטת יותר ויותר וחיל הממשלה נגף לפני העם. כבר נכנע דמושל הכמלא מקום הקיסר הקמץ ומבטיה, כי יעשה את כל רצון העם כמתן קונסטוטוציה וכל סדרי חרות ומבקישי רחמים וסליחה ואין שומע. העם רוצה רק לבער אחרי בית המלכות.

שינויות. ביום ה' ש"ע שעבר התפשטה בעולם שמועת שקר, כי נהרג הצאר הרוסי, רמאי אחד התל ככל העולם חצי היום. — הערצהרצוג קארל פרידינד בן אחי הקיסר-האוסטרי ואחי יורש העצר חושם כנערה מן העם בת הפרופסור הוויני משוב ע"ר ולפי שאין הקיסר נתן לו רשות לשאת אותה, הוא רוצה למחול על כל זכויותיו ותארו והבנסותיו ולצאת לחוץ לארץ כבלי ישוב עוד ולקבל שם פשוט כאחד העם קארל בורג ולישא אהובתו, כמו יעשו הערצהרצוג יוהאן ובן אחיו הערצהרצוג ליאופולד ואחותו של האחרון, שהיתה אשת מלך זכסן של עכשו, המתגרשה עתה מבעלה השני המזמר האיטל מוועלי. גם יורש העצר פרינץ פריננד עשה כן, אך נשא עכ"פ בת גראף

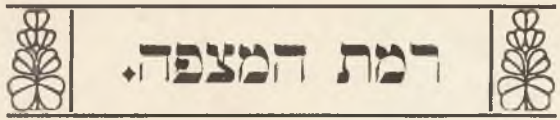
כר זאב רנדא בכקוב דרפנכים הנעדרים. נהררו המשה יש לועד הכתורה, המשה המשה מכל קוריה, להתעסק ה לבהירת רנסים הדישים במקום החצי היוצא. — ההלם הקניע הדי פניו בכי-ההולום בשביל הכרת הנשים, המטפלת ת נערות מידי סוהרי הנפשות, גם ההלם להשיב הדרום בכית הקהל החדש להברת הביבליותקה וכית הספרא "עודא" והוכל להברת ההתנושיות. הסועצה נמנה הסכמתה ליסוד יהים העברי החדש לסגורלים. מר גולדגדט ראש ועד המצאת פהם בזול לעניים ולביונים הציע את הדו"ה ספכירת הפהם בשנה שעברה. קפת'הקהל השלימה את ההפסד 935 כתר וגם לשנה הזאת קצבה הסועצה שני אלפי כתר. להפסד. נבחר עד הרש לטפל בה. — דין ודברים מסוכסכים יש לקהל עם יורשי המנוח ר' ברוך אייכהוף, שהקדיש חלק מאהותו בשביל הקהל, לחלק ספריו לקרוביו העניים ולא הגביל בפירוש את חלק ההקדיש ועמה קשה לכר את הרבר.

קראקא. בימים האלה הגג פה המדפים העברי היהי מר יוסף פישר את יום הולדתו השבעים. רבים והשובים השתתפו בהגותו, כי יש לו פה משרה צבורית, הוא כידוע ש"ץ בביהמ"ד לאורים ובשנות שרותו הדבות קנה את לבות כל צבורו, לאהבה אותו ולהוקירו ולהתכבד בו. כן, יוסף פישר כבד את מקומו, כי השם יוסף פישר המדפים נודע בכל תפוצות ישראל ומעולם לא היו צריכים לכבד, כי הוא הוא יוסף פישר ש"ץ, אבל כשהוכרז אדם את יוסף פישר ש"ץ היה צורך לכבד, כי הוא הוא יוסף פישר המדפים. כן היה כלפי חוץ, אבל כלפי פנים היה גם המדפים ש"ץ, כלומר שנקודת-הכבוד בכל פעולותיו כחור מרפוס היתה מונחה לא בצד העסק שבכית הדפוס, אלא בצד האידאולוגי, האמנותי והספרותי והרביצת ספרות נאה בישראל, כי נפשו המרגשת, הנמונה לאומנות הזמרה אינה מסוגלה לעסקים כסובן האמתי ועסק בבית דפוסו הגדול והנהדר כבעט ריש שפורט לבר וכל סאויי לכו היו לפאר אותו ולשכללו בכל מכשירי הטכניקה החדשה ולהוציא גם ספרים עכורים מהודים, שתהיה להם צורה אירפית ובוה קנה לו יש גדול בכל ארצות פורנו וסכל הלקי התבל פנו אליו כל הרוצים בדפוס עברי יפה, בספר נאדו, מרויק וסוגה הישב, שיוכל להעלותו גם על שלהן ספונקוב, הרגילים בטעם בני הרבות. סרפוס אהר במקומו, בעל פירמא ספורסמה ומבוכרה בזאת, היה מעשיר עשר גדול מסלכתו ויוסף פישר לא העשיר, לא היתה הברכה סצוית מעולם בעסקו, כי ראשו היה שקיע כצד האידאולוגי-האמנותי והספרותי שבבית ונשארו שליה צבור לא רק להיכל הנאורים, כי-אם לכל העם, שעבר עבודתו בשלמות ולא בא חסיד על שברו, כי בכמה עבודות-דפוס השבות והשחק שברו וגם הוצאתו הגדולות והוא לא לקח מוסר והוסים להדפוס ספרים ועיתונים, שבגיליהם אינם בטוחים בתשלומים. — ביום א' ש"י שעתה עדתו בקיבל הנאורים מיטחה לכבודו, הראש הישיש מר מ. עהרנפרויז בדכחו בשם כל העדה בדברים יוצאים מן הלב ובשרהו, כי הנהגת ההיכל החליטה, להוסיף לו חוספה הגונה על שברו וגם הגיש לו שי לכבוד יום הולדתו השבעים בשם העדה ותשורה סוהרה בשם עצמו. אחריו בדכחו נשיא הקהלה ד"ר מילעם בשם הקהלה בתן ובכבוד ובסוף בדכחו רב ההיכל ד"ר יהושע חוץ בדברים המים מאד. אל בית-החוגג באה מלאכות המורים היהודים בבחים. כשר המורים בדכחו הדיוקטור מר ארמפויז ובשם סרוי הדת מר משה יאקוב. החוגג קבל תשורות ובדכות רבות סקרוב ומרהוק. — גם אנהנו ספרכים אותן, שעוד יאריך ימים בשביה טובה ויוסיף לעול לטובת הכלל.

מכתב מאנגליא.

לנדון. רב הכולל במקום הרב הנפטר ד"ר אדלר עוד לא נתמנה. כי אין באנגליא איש ראוי למלא מקומו. בינתיים החלו ראשי אגודת הקהלות לדאוג שמה תתפרד ההבילה ויפסידו את ילטינס על הגרים, יהודי המזרה, אשר בכל עיר גדולה ובהרו הצעה, שאסור לקהלה לשכור שויב בלי רשיון הרב הראשי בלנדון וראש אגודת הקהלות. ההצעה נספדה אל הפרלמנט, לעשותה לחוק, ובחוגי יהודי המזרה קמה סכוכה. איך יתכן שכל עניני הדת ימסרו בידי אנשים, שאין להם חלק ברט ישראל ושאנים בקיאים בה וזה בעת שאין כלל רב כולל ליהדות האנגלית ולא נודע מי ימנהה, יהודי סודה לנדון משתדלים בפרלמנט ואצל הממשלה, שלא יסכימו להצעה. רב הספרדים ד"ר גבסר שלה סתאה ענה לקהלה נגד חלקין הזה. בכלל גדול עתה הפסוד בין יהודי המזרה ובין יהודי המערב וזהו מאשר היה עד כה, כי יהודי המערב מסכימים בגליי בעתון הרשמי של הקהלה, דשוואיש אורלד" לכל הדבות, שנשפטו על יהודי רוי"ם בעת האחרונה ומכום אותם והם סתזוקים צורך לאומי אנגלי לאהוז את האלמנטים הכלתי בטוחים כפתג ורסן לשול בהם בהזקידה. ביחוד הם עוינים את הציונים ואופרים ומפרסמים, שהם גורמים אנטישיות. ונגד זה עומדים יהודי המזרה על נפשם. הסכפוך הזה נהגלה גם בוועידת הציונים, שהיתה כשבוע שעבר פה. הספרים העברים ד"ר ש. מ. מלמד וד"ר זלקינד דרשו שתמחה הוועידה בכל עוז נגד העתון הרשמי של הקהלה, שעורכתי הם כאנטישמים, מפצים דבות שקר על יהודי המזרה ומשניאים אותם עד שזורדי היהודים בארצות אחרות סתהיעים בהם ומכניאים מהם ראיות על אמתת שמנתם. גם הציעו שילחמו הציונים בכל תקף לכבוש את הקהלות ולפרש עול האנשים האלה מעל צוארי יהודי המזרה. ההצעה נדחתה ונספדה לוועיף. לע"ע נקבע ועד של יהודי המזרה, שיטפל בעניני הקהלות. כשבוע שעבר היתה ישיבת באי-כח כל הקהלות ודנו על ענין שבתת יום א'. הייביר הודיע, כי ההצעה בפרלמנט הכמל

מלומד. היה אחד מהובשי ביהמ"ד הזמן לערכאות והיה בצורה גדולה, כי אינו יכול לדבר עם הפריצים ושלח את אשתו. "מדוע לא בא בעלך כי כעס הפקיד. בעלי — ענתה האשה — הוא מלומד ואינו יכול לדבר בלשונכם."

צירינה בדבריו ימינו.

במלחמת איטליא באפריקה לכבוש מידי הטורקים את שתי המדינות טריפוליס וצירענאיאקא (הטורקים יקבו את האחרונה בנגאזי או ברקה) ראוי להזכיר, כי להארץ הזאת האחרונה היתה חשיבות גדולה בדברי ימינו הקדמונים, כמו שגם בימינו האחרונים עלתה על שפת כל איש יהודי, כי הציונים המדיניים, שנשפרו מהסתדרות הציונית, ליסד מדינה יהודית מחוץ לפלשתינה. נתנו עיניהם בארץ הזאת לקנותה מידי הטורקים ואחרי שלחם שמה תרים נמצאה הארץ חסרת מים ואינה ראויה לישוב. אך כפי הנראה היתה זאת רק אמתלא והאמת היא שלא אכזו הטורקים למכרה ליהודים, ועתה יהיו מוכרחים להניחה לאיטליא חנם אחרי הפסד מלחמת רומים ואחרי מפלה עצומה. הציונים ההם, הנודעים בשם ישיא, שכראשם עמד ישראל זנגביל, אספו בימים ההם כל הרשימות ההיסטוריות מהארץ הזאת הנוגעות לנו.

וספוס פלאוויוס קרא לצירנה "ארץ ישראל אשר מעבר לנהר נילוס" ואמנם ארץ ישראל שניה היתה זאת בימים ההם, כי שמה נקבעו פליטי היהודים, שנמלטו מארץ ישראל וממצרים ויסדו להם שם ישוב יהודים, אשר בו נתרכזו חיייהם הפוליטיים והדתיים והם היו העם המושל בארץ. יש מקדמים את הישוב היהודי שם לימי הבית הראשון ואומרים, שעליה נתבון הנביא עובדיה באמרו, וגלות ירושלם אשר בספרד, כארבע מאות שנה לפני חרבן, ב"ש קבע תלמי הראשון מלך מצרים מצבי צבא בצירנה וצבאו היה שבויה היהודים והם יסדו להם קולוניה יהודית חשוכה וברכות הימים נעשי הם המושלים בארץ והיו עומדים כרשות עצמם והגיבו על הארץ כשם מלך מצרים מפני היונים המתפרצים. בהיותם רחוקים מירושלם הלכו לעבוד את אלקי ישראל בכית המקדש של חוניו במצרים. במשך הימים נוספו עליהם גולים רבים בעלי מלאכה וסוהרים והארץ היתה מלאה יהודים. בימי אנטיוכוס אפיפנוס נמלטו שמה מאי המון יהודים נאמנים לה, למען יוכלו לעבוד את ה' באין מפריע. מן העת הזאת נודע ספר ההשמונאים, שנכתב ע"י יוון בארץ הזאת.

הסופר היוני סטראבון כתב בימים ההם, כי היהודים בצירנה נפרדים מן הזתושבים וכי הגויים במצרים ובצירנה מקבלים את מנהגי היהודים וחקיהם. בימי חרבן ביהמ"ק נמלט ישמעאל הכהן הגדול מירושלם לצירנה. יהודי צירנה היו אנשי מלחמה ידועים ונוראים ובמלחמת היהודים ברומיים בימי המרד נמצאו רבים מיהודי צירנה בין המורדים. גם אחיז בימי מרדת בר כוכבא באו יהודי צירנה לעזרת היהודים. בקנאתם הלאומית משכו עליהם יהודי צירנה את שנאת שכניהם היונים והרומיים, אך היהודים לא נשאו כבוד-לב את שנאתם ולחצם; הם הכו בשונאיהם בגבורה מפליאה ולפי רשימה פרמטוניה הרגו היהודים פעם במרדה בזאת מאתים ועשרים אלף יונים בצירנה. זאת גוזמא בלי ספק, כן היו המדמונים אוהבים לגזם, אבל גרעין אמת יש בדבר, ולעמית זה השמידו היונים באלכסנדריה של מצרים כמעט את כל היהודים. כפי הנראה גם זאת גוזמא, כי פליטים רבים מיהודי מצרים ברחו לאתיופיה והם הם אבות הפלשים הידועים, שזמן רב משלו בכל ארץ כוש (חבש, אכסנייה) ואח"כ נכנעו ורובם נשמדו ונמטעו.

נקמה גדולה נקמו הרומיים ביהודי צירנה על עמדם על נפשם נגד מציקיהם, כמעט לא החיו כל נשמה יהודית בארץ הזאת. מאז ועד היום הזה הארץ שוממה ולא זכתה עוד לישוב הגון. אך חלק מצבא היהודים נמלט לפלשתינה וכבש תחת יד בר דרומא את מצודת הנבעות כהר אפרים והתכצרו שם עד ימי בר כוכבא, שהשתתפו במלחמותיו.

המשינים משרות כהמירם דתם. בא-כח הממשלה הכמיה, שלא תכבד עוד יהודי מומר על יהודי נאמן.

תהית המתים. העתון העברי היום, "הזמן" בוויילנא החל להופיע מחדש בדפוס מחודר מאד ובכתב כהיר מאד עינים גם תכנו משובח. גם העתון היומי "האור" בירושלם שב לתחיה.

"שמנו כזב מחסנו". כמועצת הממלכה האוס-טית הכניסו הצירים ברייטה, שטרנבר ורותנים אחרים אינטרפלציה אל המניסטר לעניני הפנים בדבר יחס הגומלים, שבין שר המחוז בסקואל ובין הרה"צ הבלוי. הפוליטיקה הבלדית תומכה כידוע את הפוליטיקה הפודנית הלאומית, הרוצה להצמית את העם היהודי ולמחותו בשמד ובדודול ובגול המסחה. וכעד זה תומכה לפעמים הממשלה הפולנית גם בפוליטיקה הבלדית. צעירים אחרים כבלו יסדו להם בית מקרא למריאת עתונים והודיעו את אס-ג-ת לשר המחוז כחוק, וזה דחה כשתם פעמים אין מספר בתואנות של שקר גלוי, השתמש בכח הממשלה שכירו, לעשות רצון הצדיק. השואלים שאלו אם נודע להמניסטר דרכי השלטון הגליצי ואם יחפון להזהיר את שר המחוז, שלא ישתמש בשקרים, לכלוא כל קרן אורה מעיר גליציה, להחזיק את העם בכערותו. — מכינים אנו את נפש הרה"צ, ההשכלה צוררת, אם לא ליהדות עצמה, עכ"פ לחסידות הבלדית. אבל לפי דעתנו "מדבר שקר תרחק" היא מצות עשה לא גרוע ממיע אחרת ואיך יכול הצדיק להשען על שקר ולדרוש מארגני הממשלה ללכת כשכילו בדרך שקר? אלו עכ"פ היה מציל את החסידות בדרכו זה, אפשר עוד להמליץ עליו, אבל באמת הוא רק משניא וממאס את החסידות וגם את היהדות עצמה בדרכים באלה, כי אין לכלוא את הרוח.

השפה העברית באוניברסיטה. הפרוציה הציונית במרנסוואל קבלה עתה ידיעה רשמית כי מועצת האוניברסיטה המרנסוואלית באפריקה הרומית החליטה להכיר את השפה העברית בתור שפה אירופית חיה בשעת כחינות הכניסה לאוניברסיטה. הרוצה להכנס לאוניברסיטה הזאת יכול לדבון בידעת השפה העברית גם במקום אחר והידיעה הזאת נותנת לו את אותן הזכויות, להחזקת מועצה של כוהנים בידעת השפה העברית ליד האוניברסיטה הבטיחו הציוניים באפריקה לאסוף סכום של אלף ליש, שישמש קרן קימת לתכלית זו.

ועידת הסוחרים בלבוב. ועידת הסוחרים בלבוב, שכבר הרכינו לדבר על אדותיה, תהיה ביום 14 לחדש ינו בהיכל לשכת המסחר הלבובית, בה ישתתפו חברות הסוחרים בלבוב, בקראקא, בפרימיסלא, במרנסוואל, בסטרי, ברישא, בגורליץ ועוד. מזכיר החברה הלבובית ועורך "המאגנבלאט" מר משה פראסטיג ירציא על מצב הסוחרים בגליציה, ציר קראקא ירציא על שאלת השכיחה ביום א' וצירים שונים יציעו הצעות שיטוחחו עליהן, הרבה יש לדבר ולהציע ולהתוכח ומי יתן וידעו סוחרינו ערך ועידה כזאת וירכו לכא. נחויק בתחלה שיתאספו בתחלה הסוחרים ככל עיר ועיר, להועץ מה יש להציע וכמה יוכל המסחר היהודי להתרומם ולהצצל מידי הקמים עליו.

"אי"ק"א". החברה היהודית הזאת (שנסודה בכרלין לתכלית ישוב א"י מאת עשירי היהודים, שאינם רוצים להשתתף כמעשי הציונים הלאומיים) נקלה ביום א' ש"ז בכרלין לאספה כללית. היוכ"ד מר גרשון סימון פתח את האספה בהכטחה, שהחברה מתפתחה באופן נוח, יש לה בנק בלנדון לתכלית יא"י, שכבר מכר מניות בעד ק"צ אלף כתר, ומלבד זה יש לה גם קרן קימת לקנין קרקעות בא"י של ארבעים אלף טרק. בקרוב תמנה הנהגת החברה אחוזות ישרה בא"י. בוכוח הזשתתף גם הפרופסור ורבורג ראש הציונים הנוכחי והזהיר מפני קניות אדמה תכופות מפני קנאת עם הארץ. האספה קבעה ועד, שיכא בדברים עם חברות אחרות לישוב א"י.

התפטרות שלמה ריינק. לפי שם מעט את דעת הקהל ואת חברי כח"י באשכנז, למען יקבלו את התקון החדש, לבטל את זכות הבחירה של חברי החברה, התפטר שלמה ריינק ממשרת משנה הנשיא, אבל נשאר בתוך הועד הפועל. השיטה היא איפא הישנה.

לא ישנה ראש הממשלה החדש קוקבצב את שיטת סטוליסין אף כחוט השערה, כבר נשתנתה השיטה בהסכמת הצאר. גזירות חדשות על היהודים לא יגורו עוד, אף שלא יבטלו עתה את הישנות. ובן לא תלחץ הממשלה את הפולנים והפינים, לא תגזול גלילות מפנילנד. כל יניני הממלכה יתפתחו בשלום בלי קנאות לאומית. הכל יהיה ערוך להטיב את הכלכלה במדינה.

הלאומים והסוציאליים ברוסיה. שני דקציות האלה אמרו דבר אחד כדומה הרוסית, שנפתחה עתה. הלאומיים והאקטובריים והסוציאליים קראו תגר על מעשי האלמות והאונם, שנתרכו ברוסיה החדשה "האחרונה", שהיא מוסד הממשלה, לשמור את הסדרים, מפני כל אויב ואויב פנימי, נתנה ידה עם המורדים, להרכות מהומה, רבולוציונרים משתתפים כמסד הזה, לטובת עצמם וכל שלום המדינה ובמחוז הממשלה והאזרחים הוא להם רק מקור בצע. ובן להפק, ארגני האחרונה משתתפים עם המורדים ועל ידיהם נהרגו כמה מגדולי המלכות. ובתלונה הצודקה הזאת ערכבו השואלים את היהודים בתור רוח הפועל של המורדים והאחרונה והרגישו את יהדותו של בגרוב הורג סטוליסין, כאלו היהודים אחראים בעד מעשי כל מומר ובן מומר. על זה התאונן הציר היהודי נילוביטש והגיד תוכחתו לאוקטובריים על התמס תחת השאלה הזאת עם הקנאים הלאומיים.

קרבתות האנטישמיות. "המאגנבלאט" הלבובי מתאר ע"פ עדות פקיד יהודי את חיייהם המרים של פקידים יהודים בתוך חכרייהם הנצרים. אי-אפשר ליהודי להשיג משרה בכית פקודות רק ע"י פרוטקציה גדולה מאד ועוד יותר... והמתקבל אחרי עמל רב סוכל יסורי נפש שאין לתארם מסנאת חבריה המדמים, שהיהודי גול את שלהם והתרחק למקום שאינו שלו. והפקיד שאינו רוצה להמיר דתו מגיע עד שערי מות. כן אבדו בימים האלה חיייהם שני פקידים יהודים בלבוב. פקיד הנהגת המדינה זומר, יהודי צעיר, יחיד בכית הפקודות הזה, מת מתוך צער הכו וחלישות הדעת וגוסטמאן, פקיד נכוח במסחיה, שלח יד כנפשו יען הציקו לו חבריו וכדו עליו עלילות שוא והכריחוהו להתפטר בלי טעם.

ירושלם מאת ר' עקיבא איגר. העתון האמריקני "וואהרהייט" מספר ע"ד משפט מענין, שיש לחיט יהודי באמריקה עם ממשלת רוסיה. הוא לפי דבריו מורע דון יצחק אברכנאל. אבותיו באו מאיטליא ללימא לפני שלש מאות שנה. הגאון ר' עקיבא איגר היה מן המשפחה הזאת והוא קנה אחוזת נחלה במיכאלישוק אצל ויילנא, שעברה בירושה לאבי אביו של החיט הנ"ל וקנה לו עוד שדות סמוך לה והיה לבעל אהוזה גדול. בשנת 1863, כאשר מרדו הפולנים הציבה ממשלת רוסיה מחנה צבא גדול על השדות ההם ובעליהם היהודי היה מוכרח לכלכל את כל המחנה. אחרי המלחמה תבע היהודי את שכרו באת הממשלה ואחרי השתדלות רבה נתן לו המיסר בעד הוצאותיו את כל שדות העיר וכל נחלת הגראף הפולני קוטוביץ עד שהיה למיליונר. בשנת 1871 מת והניח נחלתו לבנו. בשנת 1880 כרה הבן הזה לאנגליא ומנה על נחלתו את הרבנים הווילנאים ר' חיים ור' שמואל לונדסקי לאפטרופסים. כאשר מתו אבותיו לא הניחו שום צואה והנחלה עברה אל הממשלה. החיט נסה לתבוע את ירושתו ע"י ממשלת אנגליא ולא הועיל מאומה. אח"כ נסע לאמריקה והתאזרח שם ועתה הוא תובע ע"י ממשלת אמריקה ירושה של כמה מיליונים מידי ממשלת רוסיה. הספור דומה מאד ל"בלוקי" אמריקני.

הרוספה ליהודי אונגנרן. ממשלת אונגנרן מוציאה לתמיכות צרכי הדתות השונות סך שבע מיליונים ומתן הגיע בשנה הזאת לתמיכת הדת היהודית רק מאה ועשרים אלף כתר תחת שש מאות אלף, שמגיעים להם לפי מספרם. לשנה הבאה הכפילה הממשלה את הסך וקצבה להם מאתים וארבעים אלף, לפי שהיהודים התאוננו, כי עולה היא לגרוע חלקם. באוסטריא אין אף מי להתאונן, כי אין אגודת המהללות וע"כ אין הממשלה תומכה כדת היהודים מאומה, מלבד י"ב אלף כתר לביהמ"ד לרבנים בוויין.

אין תקנה בשמד. כאספת מורי נמניזות ככודפסט התאוננו המורים הנצרים על רוב המורים היהודים

פלישים רבים מיהודי צירנה פנו לפנים הארץ ועזרו זמן רב לתושבי הארץ הברברים להתחזק נגד הרומיים.

חיילות יהודים נמצאו במדבר לוב, שכבשו שם את הארץ ומשלו בעמים הפדאים והשפעתם גדלה בכל אפריקה הפנימית וההשפעה הזאת עורנה קימת עד היום הזה. הנושים בכמה מקומות במרכז אפריקה ובמדבר סהרה מעריצים את קדמוני היהודים ואבותיהם. מבלי שקבלו את דת הנצרים או המסחרים. ע"כ טעו רבים לשער, כי הם צאצאי עשרת השבטים. ממלכות חזקות היו לפעמים לשרידי היהודים מצירנה באפריקה הפנימית וכל יושבי הארצות השחורות קבלו דת ישראל. שרידים מן היהודים ההם נמצאים עוד בהרים אשר מנגד למרי-פוליס וצירנה והם דרים במערות כיושבי הארץ. באשר שקמה הארץ שבו הרומיים ליסד קמץ בערי החוף שנים יהודים התישבו שם. ההגמון סינזוס מזכיר יהודים עובדים באניות מצירנה. עוד היום נגלים עקבות היהודים הקדמונים בצירנה. מברות, חרכות ערים, מצבת אבן עם כתובות עבריות ויוניות.

הקפות.

פרקים אחדים מספריומי של סוחר (*).

מעתיקים מלה במלה כלשונו.

9 יוני. מאז החילתי לרשום בספר יומי את המאורעות שיארעו לי אין לי רק פנעים ומרעין בישיף. רחמנא לעלן! פעם אחת סכרתי סחורה בהקפה בעד 20 כתר להי גי. מסרתי לו השבון ולא שלם לי אף אגורה אחת ונסע לכל השנים הישחרות וכספי הלך למיזין והנה הטילו עלי קנס חדש, יען שכחתי להדביק על השבון תו החותם בעד שני הלרים. שום מעמד אינו משלם כד כך קנסות כמעמד הסוחרים. זה לא כבר קבלתי השבון מאת האדוקט, אמתיים וחצי ארכו והוא פטור מטוי החותם, אף שכל הכסף ישבחשבון הוא ריוח נקי ואני, ישחרייה שלי הוא משהו והפסדתי גם את הקרן. צריך לשלם קנס! והאדון ר' ישחכמיחני, כי ישתדל בעדי להקל את הענין, דוהה אותי בלך וישוב, הלא אין עתה שעת בחירה.

10 יוני. איני יודע מהיכן יקח השייית בשבילי כל כך קונים רעים. כמדמני שיבאו מניהנס, כי כאשר יבאו בן ישובו, בכתוב "ישונו רשעים לישאולה". אשמים הם הסוחרים, המשחיתים את הקונים, מוכרים בהקפה ומורידים את הסחור עד שאול תחתיה משום, גם לי גם לך יהיה. זה מוזיל את הסחורה ער הקרן וזה פוחת והולך, זה לא נהנה וזה חסר. קובל אני על הסוחרים ההרדים, הכוכים בונתנה תקף ומיללים ב"מי יענה ומי יעשר" ומבטיחים, כי הם מאמינים, כי בראש השנה יקצב לכל סוחר כמה יפרה וכמה יכניס, ובכל זאת הם עומדים מבקר ועד ערב לפני החנות, לטהוב את הקונים אליהם ויש אשר יוציאו קונים סחניות אחרות. מדקדקים הם במצות סלות כבחתורות ולא יפחדו מפני "לא תסני גבול רעך". כמה גרוע הלאו הזה מלאו דלא תשהית את פאת זקנך? שמים לרום וארץ לעמק ולרשעת לב אדם אין חקר.

12 יוני. היום שהיתי ישעות אהדות בכ"ד הפועלים (נעווערבעג-געריכט). הטענות והמענות ארכו רק רגעים אחדים וכב"ד היתי מוכרה לחכות ישעות אהרות. הטאי היה ישנערת באחד המשרתים בצדק. המשרתים יחסרו לרוב כהנותי ובכל החניות, בכל יום יש איזה תירוץ לאחד המשרתים להטנע מבוא והבאים יאחרו את השעה ואם אישלחם לצרכי ילכו גם לצרכיהם הפועטים. וכיון שפעם אחת לא יכולתי עוד נישוא וגערת באחד מהם, מיד תבעו אותי לדין. אין לשער את נסות הרוח השולטה עתה בין בני הנעורים. להם הכל יותר ועלינו לקבל באהבה ולדרום. שטא תאמר: עולה היא, עליך לעמוד להצטרך לפני ב"ד. כי הם מאוחדים לאגודה. חוקה וכלם יחד ירינו ריב האחד והסוחרים בודדים, כל אחד ידאג רק לטובת עצמו ולרעת חברו וישמה לאידו. הוי מה נחוצה אגודת הסוחרים. אבל מי ייסדה אם כל סוחר יירא פן תצא טמנה תועלת לחברו...

(* הראשונים נהפסו בגליון פיא.

13 יוני. אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו. כל העוזרים דורשים "אורלויב". אשריהם שהחוק דאג להם וזכם בימי חפש קבועים. לנו הסוחרים אין החקים הואנים, מי יתן גם לי "אורלויב"? מסכים הייתי לימי החפשי הקצובים, אבל עלי לעשות עם המשרתים לפנים משורת הדין ולהוסיף להם מחול על הקדיש. הלא סוציאליים אדוקים ומהרין הם. בימי החפש הם עובדים על לא תוסיפו וכימי העבודה על תגרעו ואף אחר לא יאכה למענות, לעשות את ההפך. דיני הפועלים הייתי מקבל באהבה. היהודי רגיל כדניס ובנזרות. אבל לדניס ההם יש תלים של הככות, הומרות וסייגים לסייגים ונוהגין להחביר. ועוד ילענו הסוציאליים ההם עצמם לחומרות ולסייגים של השלחן הערוך. בתנאים קשים כאלה, הוי, אי אפשר להיות.

14 יוני. צריך להיות סבלן גדול לשרת את כל המבצנים החוזרים על הפתחים מן הבקר עד הערב. זה יצא מבית החולים וזה ילך לבית החולים, זה צריך לשלם דמי רייה ואת זה גרשו ממעונו, זה יצא למסעיו בכיס ריק על חשבון הצבור וזה עשה ידוך והכטיה נדן על השבונגו. לאשה זו סת בעלה ובעלה של זו ברה, זה נכר פלוני וזה סתם יהודי נאה, זה רב מעיר קטנה וזה רבי מעיר גדולה, זה לא אכל שלשת ימים וזה "נשרף" וישאר בעירום וכחסר כל, זו נושאת ילד על זרועה ומנהלת ילד שני וזו אישה בריאת בשר ותובעת בחוקה ובעזות מצה, זו מקללת קללות נמרצות וזו מחרפת ומגדפת. מהיכן כל כך קצוצי ידים ורגליים, עורים ופסחים וסתם חולים. ישמעת ישישנם מקומות, שמועצת הקהלות דואנות בשביל כל פושטי ידים, למנוע חרפה מישראל ולהשוך צער ואכזר זמן לסוחרים וגליציא מבורכת בכל, פה כל היום הדלת סוככת על צירה והסוחרים טרודים יותר באלה מאשר בקוניהם. יש חוק האוסר את פשיטת היד למתנת חנם, אלא ישאין ישומי ההקים מדקדקים רק בחקים שהם נגד הסוחרים ולא בחקים שהם לתקנתם. הסוחרים היו צריכים להתאחד ולכפש בעצמם איזו עצה להשתחרר מן העול הקשה של המבצנים. אבל כל הסוחרים יקדימו להתהפך לקבצנים בטרם יתחברו לטובת כלם.

15 יוני. גם גדול נעשה היום. זה תמול התאוננת, ישאין הסוחרים מתאחדים לטובת כלם והיום נסראתי לאספת סוחרים. שמהה גרובה ישמחתי וכדמיוני תאיתי לי סדר היום כזה: א) הסתדרות הסוחרים; ב) הצעות שונות להרים את מצב המסחר; ג) שאלת דמשרתים; ד) שאלת החוזרים על הפתחים; ה) עניני קרדיט ועוד כאלה. אבל לצערי טעיתי. על סדר היום עמדה הצעה לבהור את מנהל הסוציאליים פלוני כתור בא-כה הסוחרים בסועצת העיר. ואת היתה אספה נהדרה. כה המושך של הסוחרים הוא רק בחירה. פה ראינו את כלם, כלם התלחנו מן ההבטחות היפות ומעמו מעין העולם הנא... והמוץ המשרתים התלחשו ושהקו מטוב כב... הם ינעו ולנו אוי ואבוי! היה אחד ישחציע להקהיל גם אספת סוחרים לטובת הסוחרים ולא רק לטובת הסוציאליים שזאנינו, המונכבלים להכחידנו, אך לא מצא אונים קשובות. הדבר עקף עלי רושם כאלו אין כלל סוחרים, אלא רק מה שקרין "שטימפיה" הם מין אוטומטים, ישכל הרוצה מוציא מהם "קולות" לצרנו. האספה הזכירה אותי המעשה, ישספר הרב מקאירו כאספת הרבנים בקראקא, כי רב אחד כתב לו, שאי אפשר להקהיל אספת רבנים, יען אין לנו רבנים במלאו מובן המלה. כראשונה עלינו להשתדל, שיהיו לנו רבנים ואח"כ יצלה ההפיץ להקהילם. אולי יהיו לנו סוחרים בזמן מן הזמנים, אבל משה כה הסכל להמתין, ישמואל הכהן שפירא.

עיון בספרים הדישים.

כתבי אברהם לבנסארט הוצאות ישפה ברורה, קנאת סופרים תרבה חכמה — אמרו חכמינו, הלוא יותקמו דבריהם גם לגבי הענין שלפנינו. כנראה התקנאו מקנאי-העברית בגליציה בסופרים העברים שברוסיה והם מניסים את כל "גיוסותיהם" כדי לצאת אל המערכה נגד "הרוסים". הנני מודה ומתודה, כי שם לבנסארט היה זר לי לגמרי עד עכשו והיב תודה אני להאגודה "שפה ברורה" שהזמינה לידי את קבץ-כתביו

הראשון, שכנראה, צריך לכוא אחריו שני ואולי גם יותר. ויהי סוף המלחמה מה שיהיה, ברי לי שההתעוררות חביא תועלת לספרות העברית בגליציה והלואי ומספר המקנאים ירבה כהנה וכהנה.

טר פרנהוף ב-רפרופוזי" בראש הספר מציג שתי שאלות: "מה היה לבנסארט? ובמה היה כה כשרונו גדול?" ומשיב עליהן בשתי שאלות אחרות מן ההפך: "ומה לא היה לבנסארט? ובמה לא היה כשרונו גדול?" תשובות מעין אלו עולות כנסל מאד. אבל מספיקות אינן לכל הדעות. ואף טר פרנהוף כעצמו אומר בסוף דבריו, כי לבנסארט לא מצא עוד את דרכו בספרות ויהי רק טירון בעל-בשרון, אבל סופר במשמעות האמתית של המלה הזאת לא היה, על זה לא יחלוק שום איש-תכונות. העיקר מה שחסר בכל הקבץ זהו מעט שלווה, מעט פלסטיקה ומעט פשטות ואי-אמצעיות. יסוד הרגש מתגבר על לבנסארט בכל מה שהוא כותב, אבל מפני שברגש לבד אי-אפשר ליצור שום דבר אמנותי, לבן מתאמץ לבי, לכלוא את הרגש ומטביע אותו בחקרנות ובפסיכולוגיה. הטופת היותר חותך לזה הוא הציר "הנבן"; גם לשלום איש יש ציור "הנבנת" ומי שרוצה לדעת כמה גדול כה השלוה הפלסטית כאמנות ישוה את שני הצירים הללו. הפסיכולוגיה הוא מקל בעל שני ראשים וצריך להיות זהיר בה ולא כל הרוצה ליטול את השם פסיכולוג כא ונוטלו ולישוא מתאמץ לבן, בספרו "העור" לחדור אל הפסיכולוגיה של העור, מה ישלמעלה מכהו, ואף אין חקים מכירה שם, כי הלא עיקר הספור אינו פסיכולוגיה העור בכלל, אלא מעשה בעור פרוי אהה, וכולי האי למה? בכלל לפוי הוא חלק הספורים, עולה עליו הרבה חלק השירים ומה שכראשון הוא לרועותא. בשני הוא לשבה: בשירים יש רגש, רגש לא עה, אבל חזק דיו והרגש הוא לידי באמת, נוכע מעטק ההרגשה ועושה רשם טוב, אף ישמרגיש אתה בכל השירים, כי עוד לא נמלה כי חסר עוד לבותכם הכמחה והעה, אבל בן הואכל סופר מתחיק. מענין הוא השיר הכדחני "יום הכהירה", וזהו תמונה יפה ומדויקת וטוביחה, כי לבני ידע גם להתכונן ולא רק ליתרגש. הסגנון אינו מדויק ביותר ורבים בו הורגנוזיזמים. אחרי כל האמור צריך בכל זאת להודות, כי בגליציה העניה בסופרים עברים היה לבני תופס מקום הגון לולי קרטהו המות בעודנו כאבו וכדאי הוא ישעמידו לו מוכרת עני הוצאת כל כתביו.

שלום מ. רובינזייבסקי.

מכתב אל המערכת.

מערכת נכבדה, אחרי מכתבנו הגלוי בעתונים בנוגע לקבלת תלמידים למחלקת האמנות, במצלאל"י מבלנו הרבה מכתבי-בקשה ואין לנו היכלת לענות לכל אחד בפרוטרוט. לבן נפנה לעזרת עתונכם הנכבד לענות בזה לכל הפונים אלינו, בכל מהדקות העבודה במצלאל"י מתקבלים רק יושבי ירושלים, ואף אין לנו היכלת לענות לכל הפונים אלינו מחויל בנידון זה, כי רבו הדרישות. — במחלקת האמנות נישאר עוד ישמונה מקומות פנוים, וכדי שאל להתחיל במשא ומתן עם כל אחד על אדות תנאי הקבלה (ובינתים יעבר המועד ויתמלאו גם ישמונת המקומות האלה), אציע פה את התנאים, ישצריך למלא כל החפיץ להתקבל: א) לשלוה לנו עבודה בציר או בכורה, מהטבע או מההנה, אבל בשום אופן לא העתקות מספרים או מתמונות. ב) לשלוה מכתב תעודה על ישרו מהכרה ציונית או מאיש ידוע לנו. ג) להודיע לנו במכתב בדיוק כמה ישנותיו אם כבר למד אמנות וכמה למד. ד) מלבד הוצאות הנסיעה הוא צריך להביא אתו למחיתו ל-כ"פ 150 פרנק. ה) היות ריב הצעירים הפונים אלינו הם בני עניים, הנהגנו הצי יום עבודה אמנותית, ישממנה ירויה התלמיד את מחיתו אחרי שיתלמד במשך שלשה חדישים. מי שיהפיץ לעסק רק באמנות נקיה, צריך לשלוה כתב התחינות מאכיה שיהיה לו פה למחיתו 600 פרנק לשנה במשך 4 שנים. ירושלם. פרופסור בוריס ש"ן.

להסיר לעו.

הננו בזה להגיד קשט אמרי אמתי, לפי שראינו בהמצפה, ישחוציא אייה טאן דהוא רבה על השוכים

פה לארוסו עם מי פלוימען ברוואודוב במזיט ובעתיד מאושר. מז"ט לאבותיו היקרים.

שמחה רייזנער — ליוענסק.

ברגשי אהבה וידידות הרני מברכך רעי הכיבי מר הנינא דרילמאן לארוסך במזיט ועתיד מזהירי במזיט ונחת רוח להוריך. יצחק שיף — ליוענסק.

בלב שמחה ונפש עליזה אברך במזיט את ידידי מר הנינא דרילמאן לארוסו.

צבי ראמה — ליוענסק.

תבענה שפתי במזיט להמליג מר וואלף קריענער להתנתנו ולוד"ג מר נפתלי שענירער לארוסו.

אלטער בוקסבוים — מולוניה.

סעומק לבנו נברך את ביד מר נהום קוספערמאן פה להתנתנו מזיט להוריו.

נהום אויערבאך פערל קאנטער קולומיה.

טמעמקי לכבי הנני מביע במז"ט למר מאיר שפירא לארוסו עם מי יומא ליפשיץ בגולונורי.

מ. מילינגער — טשארא.

הנני מברך במזיט את מר מענדל פאלנער ואת רעיתו מי היה שיפמאן במאנשונא להתנתנם מזיט ונר להוריהם. פייוול פעלענבערג — פרוכניג.

את מר צבי אבענד מברכים במזיט לארוסת בתו ריזל עם מר ישראל קעללער שמעון פישער וזו.

ברגשי אהבה וידידות אברך את כבוד חמי מר צבי אבענד לארוס בתו ריזל עם מר ישראל קעללער מזיט להצמד היקר.

דוד זינדעל וזו.

ברגשי גיל והרוה מקרב לבי אברך במזיט את אחי אהובי מר נפתלי ואת כלתו מי גיטל מרקום במרנופול לארוסם. ליב שענירער — קולומיה.

לחברנו מר אברהם ראזענמאן ליום כואו בכרית הארוסין עם מי פערל נאכטמאל כרעזאן שולחה ברכתה העמיקה החברה דורשי שלום ציון בקוובא.

במזיט המה אני מברך את גיסי הנכבד מר אברהם ראזמארין לארוסו. שמעון אסט — קוובא.

מעמק לבי הנני מברך את אחי היקר מר אברהם לבאו בכרית האירוסין.

היום דוד ראזמארין — קוובא.

מעומק לכבי אברך במזיט את רעי מנוער המשיכיל מר אברהם ראזמארין לארוסו.

שמואל שפירא — קוובא.

תזל כמל ברכתי במזיט לרעי היקר והנכבד מר נחמן פראנע לארוסו עם מי יומא בארשאק בקוולוב. מזיט להוריו. ישמאל שפירא — קוובא.

תזל כמל ברכתי במזיט לרעי הכיבי מר נחמן פראנע לארוסו. רוב נחת להוריו!

משה יהודה טענקיס — קוובא.

ברגשי אהבה וכבוד הנני מברך מלב פנימה במזיט ורוב אושר את רעי היקר מר הנינא דרילמאן פה לארוסו. מז"ט להוריו היקרים.

צבי רינגעל — ליוענסק.

הרני מברך את רעי היקר מר הנינא דרילמאן

המוכקים פה ע"כ באנו להודיע, שהדבר שקר מעיקרו ואין על השוכים המומחים דפה שום השיש ונדנדו איסור ע"פ דיתוחיק ויכולים כל בית ישראל לאכול משהיטתם ובדיקתם אפילו מהררין מן המהררין, כל שום פקפוק כלל.

הודוב. ישבר בעריש אייבענישמיין האברדיק. משה ראובן מויץ דפה.

מודעה.

הנני מכמל בזה את ההכשרה שנתתי ליואל פאנצער פה על הווארשענען והסאלאמי שהוא עושה, כי אינם עוד תחת השגחתי ואין אני מקבל עלי מהם יזום אחריות.

ברואסמעק, יהודא ליבוש וואלקענפעלד האברדיק.

אליהו לעזער מאורשים, מרחישון תרע"ב קולבוישובא סקולוב אצל רישא

מזיט לך ידידי מר אליהו לעזער לארוסך. מזיט להוריך. יצחק קליין — קולבוישובא.

במזיט מברכים אותך לארוסך מר אליהו לעזער. שלום ריך ורעיתו.

ברגשי אהבה וגיל הנני מברך במזיט את ביד מר ליבי פישלר לארוסו. מזיט להוריו.

ליב פישלר — נימוב.

ספרי יעבין.

תולדות ישראל

מחיר חלק א' (עד מות שאול) 4.76 ק.
 " " ב' (עד מות חזקיהו) 4.76 " "
 " " ג' (עד אלכסנדר מקדון) 5.95 " "
 " " ד' (עד הורדוס) 5.95 " "
 " " ה' (עד הרבן) 4.76 " "
 " " ו' ב' כרכים (התנאים) 8.13 " "
 " " ז' מראשית ימי האמוראים " "
 " " ח' מראשית ימי הגאונים " "
 " " ט' מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י' מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"א מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ב מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ג מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ד מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ה מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ו מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ז מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ח מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " י"ט מראשית ימי הרמב"ם " "
 " " כ' מראשית ימי הרמב"ם " "

בחי המהיר!

הספרים האלה מהוצאת אחיאסף מצויים לקנות אצלנו בחצי המחיר וכל הקודם זכה:

שפיר יוס' טוב ליפמאן צונגין היו זמנו וספריו 370 עמוד מחירו הוא 3.36 ונמכרנו בעד 1.68 כתריום תיאודור הרצל: הגיתו החדש מתורגם עברית ע"י ראובן ברייגין מחירו כתר אחד 50.—

משה ליב ליליענבוים דרך לעבור גולים 1.70 85.—

א"ש פריעדבערג: הזכרונות שני כרכים 4.50 2.25

שוהמאכער: ביריניקה תרגום ד. פרישמאן 4.— 2.—

בוקי בן יגלי: שירת הזמיר 56.— 28.—

דרך תשובה חלק ג' מס' השאת נעורים 56.— 28.—

ד"ר וילהלם נובק: הליכות המדינה של העברים בימי קדם עד הורבן ב"ש כתר 1.— 50.—

פרופ' לאצארוס: ירמיה הנביא תרגום ברייגין כתר 1.— 50.—

שפ"ר: מוצאי גולה (385 עמוד) 2.50 1.25

הקונה צריך להוסיף על המחיר 20 הלר. מן ספר גדול, 10 הלרים מן ספר קטן לפורטו.

ADM. „HAMICPE“ KRAKAU.

תמצית כל ספרות היהודים והיהדות עם תמונות וציורים ומפות.

יצא לאור אוצר ישראל חלק יבני

כולל הערכים מן „לוד“ עד „מתקה“ מהויק 320 עמודים כפולים הויק מהגליון הראשון. בחלק הזה נמצאים 388 ערכים ויש בהם מאמרים גדולים, הכוללים איזו ערכים קטנים ובפרט ערכי תולדות המשפחות. ששים סופרים כתבו בחלק הזה. מן הערכים החשובים יש להזכיר: ר' לוי; ר' מאיר; לונדון; קארל מארקס; שיטתו ופעולתו; מנטא; פתרון השאלה אם מנטא האשכנזים בעברית או מנטא הספרדים רוא הנכון; מגן דוד; מדרשים; מוסר; למוד המוסר שנתפשת בישיבות רוסיא; מהמה, תולדותיו ויהוסו לישראל; מטבע; הרמכים (מאמר גדול, בן תשעה עמודים כפולים); מנבאים; מלאכים; מלכי ישראל והורה וחשבון שנותיהם; משה גנדלסון פעולתו והשפעתו; מנהגים; מסחר; מספרים; מצרים; משה רבנו; משיח ומשיחי השקר.

מחיר כל חלק מכוך בד טוב שלשה דולרים או 15 כתר. ע"י „המצפה“ רק 12 כתר הפשי.

Wundervolles für Bruchleidende!
 K. k. patentirtes 41588
 Radical abhülftiches Bruchband, kleine Dimension, geringstes Gewicht, ohne Feder oder Metal, schmerzlos, ohne Druck wirkend.
 Anfragen mit retourporto an:
M. KANTOROWICZ, PODGÓRZE, bei Krakau.

אויטאמאטישער מאסענפגענגער פיר ראטען קר. 4 — פיר מייזע קר. 2,40 פאנגען אהנע בעאויסזיכטיגונג ביז צו 50 שטיק אין איינער נאכט. הינטערלאסען קיינע וויסערונג אונד שמעללען זיך פאן זעלכסט אויף. שוואך בען פאן ללע, איינציג אין איהרער ארט **1000 שוואכען** אונד רוססען אין איינער נאכט פאנגענד, א קר. 2.40. איבעד דיא בעשט. ערפ. פערד. פר. נאכט. דורך

Z. Humann, Wien II, Aloisgasse Nr. 3 פועל אַנערקענונגסשרייבען. פאך מינדרעוועטיגען נאכאמונגען ווירד געווארנט.

הבית הוותיק גדולה של כל מיני ספרים עבריים ויהודיים הוא בבית-הספרים של: **L. FORTGANG, Krakau** ישיבות 1-2 ספרות העברית 2-3 ספרות היהודית 4-5 ספרות אחרות

רשימת ספרים ישנים
 קאמלוג Nr. 9 יצא זה עתה לאור מכיל 900 ספרים יקרים ועתיקים הקמלוג ישולח הפשי לכל דורש.
JACOB LIPSCHÜTZ
 I Finch, St. Brick Lane London E.

הגדות מהי הנביאים
 בספרה הערבית ונערכו עפ"י המקורות הראשונים הנדפסים ואשר עודם בכתובים עם הערות והארות רבות ונעתקו כפעם הראשונה לשפת עבר, שפת הנביאים מאת דר. יצחק צבי אייזענבערג היא „היי איוב ומשה“. המחיר כתר וחמשה הלר. נמכר ע"י המצפה.

האטעל לאנדערעם בקראקא.

הגני מודיע בזה את אחי היהודים הכאים לקראקא, כי אני מקבל על חשבונך את בית המלון והמסעדה היהודיים בקראקא רחוב שטראדאם 11 ואנהל אותם באופן מודרני בתכלית ההדור והדיוק. כל בית המלון יתחדש מעתה בהימים החדשים וכו' כפי דרישות בתי המלון המהודרים. השרות תהי' עצהווייט ואשתדל למלא רצון אורחי ולהשביעם סורת הוח גם במלון וגם בבית המאכל. המזונות בתכלית הכשרות ליהודים חרדים אפילו למהדרין מן המהדרין וערכים להיך וכל איש ימצא פה כל מיני מאכל ככל הישר בעיניו. גם משקים מכל המינים יהיו נכונים לדורשיהם. המחרים ממוצעים. בבית המלון אולם גדול לחתונות לחגיגות ולאספות. מענדל בוימינגער נכד של ר' העשיל בוימינגער ז"ל וכו' של ר' פנחס בוימינגער ז"ל.

מורה

ששמשא ישמונה זמנים כב"ים ובקיאה באמנותה, מהפשת משרה. לפנות אל Eliezer Sucher, Kołomea ul. Wałowa-niższa Nr. 35.

דברי ימי היהודים

בשפת אשכנז

של גרין, שלשה כרכים מכורכים בכריכה נהדרה. הכרך הא' מראשית ימי ישראל עד החרבן, הכרך הב' מהחרבן עד הרמב"ם. הכרך הג' מהרמב"ם עד ימינו. מהדום המצוב 14 כתרים ואנחנו עשינו חוזה עם מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי "המצפה" והננו מוכרים את שלשת הכרכים למוראנו בעשרה כתרים מלבד מהיר המשלוח 75 הלר.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. **AUSSER KARTELL.**

ידיעה שלמה ומקפת בשפה העברית לכל מקצועותיה ימצא כל אהד, בין שהוא סתחיל, בין שיש לו כבר ידיעה מוקדמת הנוגה

בל"ב מכתבי הוראה

בשפת הוראה יהודית נרפסים ובאשכנזית-אויטוגרפיים, הכללים בקרבם חלק הגון מן הספרות בשיר ובפרוזה ואח כל הדקדוק סתחלתו ועד סופו עם חנוכים רבים סאד בכתיבה.

פרוספקט מפורט הנם. מכתב לדוגמא 1.05 כתר. האדרסה: שבה וואלקאווסקי קראקא Postfach Nr. 119.

כשר גענויעפעטט לפסח

ראהעם הויטען עט פלוסטער אונד גע-קאכטעם ישמאליק. ליעפערע טעגליך פרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien) פרייעז. הכשרים ותעודות מהרבנים הגאונים מפרעמיסלא וסטרי שלימ"א ומהגאון מברעזאן זצ"ל זענדע אויף פערלאנגען

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.
גענידראפערטרעטער רער גראמאפאן אקציען - געוועלשאפט
מיט סארקע שרייבער ענגעל
גרעסטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאטען מיט סארקע ענגעל.
20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שטעטס אם לאגער
רעפעראטורטילע אונד ווירקשעמטע אם ארמע. בעסטע אומטויש-
בעדינגונגען. — ערוויקאטאיאגע גראסיס אונד פראקא.

לעסבערג, סעלעפאן II 2033
קראקא, סעלעפאן 461

כשרה זערכווארען-פארק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה דעלימאטעסע. די פאבריק איזט לויט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א.ה.וו.

אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע

באכשר הרד"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

האט איהר א קרוב, א פריינד אין אמעריקא?

שרייבט מען זאל פיר איך אויסשרייבען די

יודישע גאזעטען

די עלטסטע און בעסטע יודישע צייטונג, 32 גרויסע זייטען ערשיינט אין ניו-יארק זייט 1874 יעדע וואך, עם קאסט 3/8 דאלאר א יאהר. אבער דער יעניגער וואס שניירט אויס דיעזע אנאנסע און שיקט זייצו זיין פריינד קיין אמעריקא קאן זיין פריינד בעקומען פיר איהם די יודישע גאזעטען פיר 2/8 דאלאר א יאהר 1.25 דאלאר (6 קראנען) א האלב יאהר. נור ביז ריח השון גילטיג. שיקט אלזא דיעזע אנאנסע צו אייער פריינד און ער וועט שוין איינצאהלען די מוזנים פאר אייך.

אייער פריינד וועט זיך פרעהען, או ער קאן אייך דעם נחת מאכען מיט א אזא מתנה, דורך וועלכע איהר וועט איהם יעדעס מאל געדענקען און דאנקען. די בעסטע איטיקלען און פעליטאנען, די ריכטיגסטע נייעס פון אמעריקא און פון דער גאנצער וועלט געפינט מען אין די יודישע גאזעטען. איהר קאנט אויך זעלבסט שיקען דורך א פאסטאנוויוונג דעם רעדוצירטען פרייז מיט דעם אויסשניט דירעקט. אדרעסירט:

Jewish Gazette, 187 East B'waj, New-York.

Newyorker Germania Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilans Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,747.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— |
Reserve v. früheren Jahren für Dividende 11,718.647.— |

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

Abteilung: Briefl. Unterricht.
usbildung zum rüchrigem Korrespondenten,
Wuhlfelder
Rechnungsbeamten, Schönschreiber,
F. Simon Berlin
gerüchlich, Buchhalter, Verlangen
Sie gratis Probelektion 13
Gesetzl. geschützt
Höhe des Gehalts Besondere Stellung.

כהא דהתירא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כשמו כן הוא. טוב ויפה וריחו נעים וטוהיל כגלוח הזמן ברגעים אחדים עצהווייט. הורא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ה הבריות. מחיר תבה אחת כתר חצי. שתי תבות שני כתרים וחצי. עיי נאכנאהמע לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ
JERUSALEM, Palästina,
Poste restante
לפנים היה מושבי בלונדון.

ליהודים חרדים הנוסעים לזוין.

עלעגאנט רעסטוראנט ערסטען ראנגעם

פערלעסליך כשר פערלעסליך אונטער פערזענליכער לייטונג דעם רע-נאטיערטען רעסטוראטערס יעקב פינקאס אים פראכטפאללען נייבוי האטעל ניריורר וויען II קליינע שפערלנאסטע 5. האכצייטען אונד באג-קעטס ווערדען ביי ציווילפרייען פון אונד עלעגאנט אויסגעפיהרט. רעפערענצען איבער כשרות צור געפ. פערפיונג.

האטעל ורעסטוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13
סעלעפאן נוי 1314

לחתונות.

מחותנים הרוצים לחוג חג התונה בעיר גבריה אין טוב מהעיר רישא (Rzeszów) אשר במרכז גליציה ושם אין מקום מוכשר מבית מלוני המוכן מחדש והמשוכלל בכל התקונים החינניים ובהרסים נהדרים מוארים באור אלקטרי וכו' ארוהתי דשנה ורעננה ערבה להיך יהודים כשרים וכשרה אף לאוכלי חולין על מהרת הקדש. ישקים מן המכחי מכל המינים. לחתונות, השולות, לאספות ולדרשות הבינותי היכל גדול 192 מטר מרובעות ונכון הוא לכל הסודיע מראש, פנחס בערגער.

HOTEL BERGER, RZESZÓW.

Wyd.: S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem [M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.